

Lunds universitet

Ebba Åstrand Rajj och Elvira Dietmann

Institutionen för kommunikation och medier

JOUK10

Journalistik

Handledare: Kristoffer Holt

Examinator: Ulrika Holgersson

Datum: 2021-01-15

Barn får synas men inte höras

En kvantitativ innehållsanalys av barnets röst i Aftonbladet

Abstract

This essay conducts a study on how children are represented and portrayed in the Swedish evening newspaper Aftonbladet. The purpose of the study is to investigate how children are portrayed in articles about children. Further, the study intends to find out how often children are allowed to speak in the newspaper, if it differs over time and what topic they are invited to talk about.

The study is based on a quantitative content analysis of 97 articles from Aftonbladet's search tag "Barn & unga" (Children & young people), of which 50 articles were published in 2018 and the remaining 47 in 2020. The time period 2018 to 2020 was selected as the Convention on the Rights of the Child was implemented in Swedish law on the 1st of January 2020. Given this implementation, the essay aims to investigate if it has affected children's ability to have their voices heard, which is one of the requirements of the Convention.

From what the study indicates, Aftonbladet has not increased the space given to young people's voices since 2018. Instead, the proportion of articles with at least one quote from a person under the age of 18 has decreased slightly from 14% to 13%. Of the children who were allowed to speak, the majority talked about themselves. The study also indicates that the majority of the articles either portray children in a neutral way or as victims.

This study's result has been compared with findings from previous research in the field to place it in a broader context. A theoretical framework consisting of representation, news values, consequentialism and duty-based ethics has also been applied to analyse the result.

Key Words: Children, the Convention on the Rights of the Child, journalism, media, representation, news values, journalistic ethics.

Abstrakt

Den här uppsatsen undersöker hur barn representeras och porträtteras i den svenska kvällstidningen Aftonbladet. Syftet är att undersöka hur barn framställs i artiklar om barn. Studien ämnar också att granska hur ofta barn får uttala sig i tidningen, om det skiljer sig över tid och vad de får uttala sig om.

Granskningen baseras på en kvantitativ innehållsanalys av 97 artiklar från Aftonbladets tagg "Barn & unga", varav 50 stycken publicerades under 2018 och resterande 47 under 2020. Valet av tidsperiod grundar sig i en vilja att se om barns möjlighet att få göra sin röst hörd har förändrats sedan implementeringen av barnkonventionen den 1 januari 2020, då konventionen slår fast att barnets röst ska höras i alla frågor som rör barnet.

Studien visar inga tecken på att Aftonbladet har gett barn ett större utrymme att yttra sig efter att barnkonventionen har blivit lag i Sverige. Istället minskade andelen artiklar med minst ett citat av personer under 18 år från 14 % till 13 %. Av de barn som får uttala sig pratar majoriteten om sig själva. Studien pekar även på att barn i majoriteten av artiklarna framställs som antingen offer eller neutrala.

Studiens resultat har analyserats med stöd i tidigare forskning inom området för att placera studien i en större kontext. Till vår hjälp har vi utgått från ett teoretiskt ramverk bestående av representation, nyhetsvärdering, konsekvensetik och pliktetik.

Nyckelord: Barn, barnkonventionen, journalistik, medier, representation, nyhetsvärde, pressetik.

Innehållsförteckning

1. Inledning	4
1.1 Bakgrund	4
1.2 Syfte och frågeställningar	5
2. Teori	6
2.1 Representationsteori	6
2.2 Medieetik	7
2.3 Nyhetsvärdering	8
2.4 Teoriernas begränsningar i en digitaliserad värld	9
3. Tidigare forskning	10
3.1 Barn tillskrivs ett nyhetsvärde	10
3.2 Ökad konsumentmakt i en digital värld	11
3.3 Svensk forskning på barns representation i dagspress	12
3.4 Internationell forskning på barns representation i dagspress	12
3.5 Barns representation i andra mediala format	14
3.6 Barnens perspektiv riskerar att glömmas bort	15
4. Metod	17
4.1 Kvantitativ innehållsanalys	17
4.2 Urval av medie	17
4.3 Urval av artiklar och tidsram	18
4.4 Kodschema	19
4.5 Validitet	19
4.6 Reliabilitet	20
4.7 Representationsideal	21
5. Resultat och analys	22
5.1 Framställning av barn	22
5.2 Barnets röst i Aftonbladet	24
5.3 Barnkonventionens intåg	26
5.4 Barn får synas men inte höras	28
5.5 Barnen som hörs exkluderas från debatter	31
5.6 Slutsatser	34
6. Diskussion	36
6.1 Studiens begränsningar	37
Referenslista	38
Bilaga - Undersökningens kodbok	42

1. Inledning

Varje dag rapporterar nyhetsmedier världen över om en mängd lokala händelser, globala frågor och människors öden. Samtidigt får majoriteten av alla händelser ingen medial uppmärksamhet. Nyhetsmedier hinner inte med och mediekonsumenter har varken möjlighet eller intresse av att ta in allt som sker.¹ Medier behöver därför sälla och kvar blir ett axplock av världens händelser. Denna sällning har i sin tur lett till att vissa grupper i samhället hamnar i den mediala skuggan. Samhällsgrupper som exempelvis kvinnor, arbetarklassen och homosexuella har själva uppmärksammat det begränsade mediala utrymmet de historiskt sett har fått samt hur medier har porträtterat dem.²

Trots att barn utgör en femtedel av Sveriges befolkning tyder forskning på att de sällan får delta i offentliga samtal.³ Den här studien kommer att rikta in sig på barn i Aftonbladet, Sveriges största kvällstidning. Studien ämnar undersöka om rapporteringen av barn har förändrats sedan Sverige implementerade barnkonventionen i svensk lag den 1 januari 2020. Barnkonventionen säger att barn ska höras och lyssnas på i alla frågor som rör barn, något som Aftonbladet uppmärksammat så sent som i september 2020.⁴ Samtidigt uppmanas journalister att vara försiktiga med att intervjua barn för att värna om deras integritet. Den här uppsatsen ämnar titta närmare på hur Aftonbladet balanserar mellan dessa två svårförenliga aspekter.

1.1 Bakgrund

Förenta Nationernas konvention om barnets rättigheter, barnkonventionen, är ett rättsligt bindande internationellt avtal som ger barn egna rättigheter. Den innehåller 54 artiklar, varav artikel 12 *Barn har rätt att uttrycka sin mening och höras i alla frågor som rör barnet* räknas som en av konventionens fyra grundläggande principer.⁵

Barnkonventionen trädde i kraft 1990 och har sedan dess skrivits under av 196 länder, däribland Sverige. Den 13 juni 2018 röstade Sveriges riksdag igenom regeringens förslag om att göra barnkonventionen till lag. Konventionen började sedan gälla som svensk lag från den

¹ Jesper Strömbäck, "Journalistikens nyhetsurval och nyhetsvärderingar", *Handbok i journalistik*, red. Michael Karlsson & Jesper Strömbäck (Lund: Studentlitteratur, 2017), s. 151.

² Jostein Gripsrud, *Understanding media culture*, (London: Arnold, 2002), s. 11f.

³ Cecilia von Feilitzen & Catharina Bucht, *Outlooks on Children and Media: Child Rights, Media Trends, Media Research, Media Literacy, Child Participation, Declarations*, (Göteborg: NORDICOM, 2001), s. 43.

⁴ FN:s konvention om barnets rättigheter (2018/1197), artikel 12.1; Pernilla Ericsson, "Timbuktu hjälper barn att bli hörda", *Aftonbladet*, publicerad 2020-09-13

<https://www.aftonbladet.se/ledare/a/BR712E/timbuktu-hjalper-barn-att-bli-horda>, hämtad 2020-10-30.

⁵ Unicef, "Barnkonventionen", <https://unicef.se/barnkonventionen>, hämtad 2020-10-07.

1 januari 2020. Beslutet innebär att barnkonventionens innehåll måste beaktas i alla beslutsprocesser som rör barn inom den offentliga verksamheten.⁶

Tidningsbranschen i Sverige räknas inte in under offentlig verksamhet, vilket gör att tidningar som Aftonbladet inte är direkt skyldiga att leva upp till barnkonventionens åtaganden. Den svenska tidningsbranschen har dock enats om ett gemensamt regelverk som de ska hålla sig till när de tar publicistiska beslut.⁷ I publicitetsreglerna nämns inte barn specifikt, men det framgår att journalister ska sträva “efter att återge alla parterers ståndpunkter.”⁸ FN:organet Unicef har däremot publicerat sex principer som journalister kan förhålla sig till när de intervjuar barn eller rapporterar om frågor som rör barn. Där framkommer det bland annat att reportrar ska se till att barn får sina åsikter hörda samtidigt som stor hänsyn ska tas till barnets integritetsskydd.⁹

I den här undersökningen innefattar barn varje människa under 18 år, vilket går i linje med barnkonventionens definition.¹⁰ Det är även den juridiska myndighetsåldern i Sverige sedan 1974.

1.2 Syfte och frågeställningar

Med bakgrund i att forskning pekar på att barn generellt sätt har varit underrepresenterade i nyhetsmedier vill vi med den här studien undersöka om så fortfarande är fallet. Studien ämnar undersöka hur ofta barn får uttala sig i Aftonbladets artiklar som handlar om barn, om det skiljer sig över tid och vad barn får uttala sig om. Studien syftar också till att undersöka hur barn framställs i artiklarna, för att ta reda på vilken bild Aftonbladet ger av barn. För att uppnå syftet kommer studien att utgå från följande frågeställningar:

- 1) Hur framställs barn i Aftonbladets artiklar i taggen “Barn & unga”?
- 2) a) I vilken utsträckning förekommer det pratminus från barn i texten?
b) Hur skiljer det sig mellan 2018 och 2020?
- 3) I de fall där barn får uttala sig, vad får de uttala sig om?

⁶ Regeringskansliet, “Barnkonventionen som svensk lag”, <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/barnkonventionen-som-svensk-lag/>, hämtad 2020-10-07.

⁷ SOU 2020:63, *Barnkonventionen och svensk rätt*, vol 2 (Stockholm: Elanders Sverige, 2020) s. 729f.

⁸ Björn Häger, *Reporter: En grundbok i journalistik*, andra upplagan (2009; Lund: Studentlitteratur 2014) s. 348.

⁹ Unicef, “Guidelines for journalists reporting on children”, <https://www.unicef.org/eca/media/ethical-guidelines>, hämtad 2020-10-07.

¹⁰ FN:s konvention om barnets rättigheter (2018/1197), artikel 1.

2. Teori

För att analysera vårt resultat och hitta relevant forskning att förankra till vår studie har vi utgått från ett teoretiskt ramverk som omfattar representation, nyhetsvärdering och två former av medieetik: pliktetik och konsekvensetik.

2.1 Representationsteori

Representation kan ses som en process som möjliggör en förståelse för andra människor, kulturer och händelser. Det menar Stuart Hall, en framträdande kulturteoretiker som har forskat på representation. Han argumenterar för att representation som teori i sin tur kan förstås ur tre aspekter, utifrån reflektion, intention eller konstruktion. I den här studien utgår vi från den förstnämnda aspekten: reflektion. Teorin baseras på att människor fungerar som speglar, där de reflekterar verkligheten som den är.¹¹ För att nyhetsmedier ska kunna fullfölja sin uppgift av att ha en korrekt och allsidig nyhetsförmedling bör de enligt teorins princip ge alla samhällsgrupper, inklusive barn, medialt utrymme efter gruppens faktiska storlek.¹²

Det här är något som diskuteras inom medievetenskapen av bland annat Jostein Gripsrud. Han har forskat på medieproduktion, mediers innehåll och dess påverkan på medieanvändare. Gripsrud hävdar att även om medier i sitt format erbjuder en mångfacetterad och bred representation innebär det inte nödvändigtvis att alla identiteter och samhällsgrupper får synas. Vissa samhällsgrupper har historiskt sett hamnat i den mediala skuggan, däribland kvinnor och vissa etniska grupper.¹³ Det kan leda till att de som väl får medial synlighet riskerar att bli ansiktet utåt för hela samhällsgruppen. Exempelvis tenderar massmedier att ha artiklar där exempelvis en ung förälder får representera hela gruppen “unga föräldrar”; vilka de är och vad de tycker.¹⁴

Hall och Gripsruds syn på representation används i den här studien för att få en större förståelse för de problem som kan uppstå när barn som grupp får begränsat med utrymme att föra fram sina åsikter och behov i det offentliga rummet.

¹¹ Stuart Hall, “The work of representation”, *Representation: cultural representations and signifying practices*, red. Stuart Hall, (London: Sage, 1997), s. 3, 10.

¹² Medieombudsmannen, “Publicitetsregler - etik för press, radio och tv”, <https://medieombudsmannen.se/publicitetsregler/>, hämtad 2020-12-16.

¹³ Gripsrud, s. 11.

¹⁴ Ibid.

2.2 Medieetik

När det handlar om medieetik finns det flera aspekter som är relevanta för denna studie. Dr Torbjörn von Krogh är en medieetisk forskare som tar upp flera filosofiska teorier som ligger till grund för de etiska regler som finns för press, TV och radio.¹⁵ Däribland återfinns pliktetik och konsekvensetik, två teorier som lämpar sig att applicera på studiens resultat.

Den filosofiska teorin pliktetik grundades redan på 1700-talet av Immanuel Kant och bygger på en diskussion om förnuft och moral. Handlar man inte etiskt tar det bort viktiga fundament för människors förståelse för förnuft, kommunikation och mänskligt värde.¹⁶ Ur ett medieetiskt perspektiv handlar pliktetik om att man inte får använda människor som medel för att nå ett mål, utan att människan i sig alltid ska vara målet. Det här har fått kritik av journalister, som menar att teorin är för strikt. För att kunna utföra sitt journalistiska arbete, exempelvis wallraffa¹⁷, behöver det finnas undantag.¹⁸ De pressetiska riktlinjer som faller under pliktetiken är enligt von Krogh att rapportera sanningen, vara transparent och inte använda sin ställning för egna förmåner.¹⁹ Pliktetiken är intressant att applicera på vår studies resultat för att uppmärksamma eventuella fall då barn används av Aftonbladet av ekonomiska skäl, exempelvis för att generera klick till artikeln. Det är även intressant att titta närmare på riktlinjerna om transparens och ansvar för att diskutera vikten av att barn är införstådda med vad en medial medverkan innebär.

Konsekvensetik handlar i sin tur om vad den journalistiska handlingen får för konsekvenser. Denna etik splittrar medieforskare. Den ena sidan yrkar för konsekvensneutralitet, det vill säga att eventuella konsekvenser av en publicering inte ska tas i beaktande, medan den andra sidan yrkar för att journalister ska avstå från att publicera sådant som kan få negativa konsekvenser. De menar att publicistiska beslut ska tas med hänsyn till personens privatliv och integritet, utan att för den delen leda till censur.²⁰ För den här studien appliceras teorin om konsekvensetik för att få en större förståelse till Aftonbladets val av intervjupersoner.

¹⁵ Torbjörn von Krogh, *Medieetik: framväxt, funktion och framtid*, (Lund: Studentlitteratur, 2016), s. 81.

¹⁶ *Ibid*, s. 83.

¹⁷ Wallraffning är en beteckning för en journalistisk arbetsmetod där en reporter går under falsk identitet för att avslöja oegentligheter.

¹⁸ *Ibid*, s. 84.

¹⁹ Medieombudsmannen, "Publicitetsregler - etik för press, radio och tv", <https://medieombudsmannen.se/publicitetsregler/>, hämtad 2020-12-16.

²⁰ von Krogh, s. 87.

2.3 Nyhetsvärdering

Trots att det finns en mängd nyhetsmedier runt om i världen rapporterar de tillsammans endast om en bråkdel av allt som händer i världen.²¹ Eftersom vi vill undersöka hur Aftonbladet inkluderar barn är det viktigt att ha en förståelse för hur dagspress resonerar när de väljer ut potentiella nyheter och intervjupersoner.

Vad som blir en nyhet är enligt Björn Häger, lärare i journalistik och tidigare journalist, en blandning av vad mediekonsumenter tycker är intressant och vad som anses vara viktigt. Han menar att syftet med nyheter är både att ge människor något att prata om på kafferasten och att ge den information människor behöver för att vara fria och självstyrande. En kvällstidning, som till stor del finansieras av lösnummer och prenumerationer, fokuserar i regel främst på vad som intresserar mediekonsumenterna.²² Journalistikforskaren Jesper Strömbäck poängterar dock att även andra medier lägger stor vikt vid intresseaspekten.²³

Vad som anses intressant och viktigt är två subjektiva aspekter. Det innebär att själva nyhetsvärderingen till viss del bygger på beslut av journalisterna själva, men medieforskare har genom åren hittat mönster för vad som blir en nyhet. Mönstret bygger på en rad faktorer, där de viktigaste enligt Häger är: *nyhetens vikt, icke-normalt, närhet, konflikt, elitpersoner, lättbegripligt* och *nytt*. Med *icke-normalt* menas att ju mer sensationell och oväntad en händelse är, desto större är nyheten. Med *elitpersoner* inbegrips bland annat makthavare och kändisar, som enligt teorin har ett högre nyhetsvärde än vanliga människor.²⁴

Hägers sju faktorer har flera likheter till andra sammanställningar av nyhetsvärdering, exempelvis de norska pressforskarna Johan Galtung och Marie Holmboe Ruge's klassiska version från 1965 samt den svenska professorn Håkan Hvitfelts sammanställning från 1985.²⁵ Hvitfelts sammanställning baseras på nio faktorer inom nyhetsvärdering, varav sex stycken överensstämmer med Hägers lista. Övriga tre punkter är att händelsen *behandlar politik, ekonomi samt brott och olyckor*, att den *utspelas under kort tid men som del av ett tema* och att den *har negativa inslag*.²⁶ *Konflikt* är den enda av Hägers faktorer som inte återfinns i Hvitfelts rapport, men Hvitfelt har senare önskat komplettera den till sin lista.²⁷

²¹ Strömbäck, s.151.

²² Häger, s.93-96.

²³ Strömbäck, s. 155.

²⁴ Häger, s. 93ff, 98, 104f.

²⁵ Häger, s.128ff ; Johan Galtung & Marie Holmboe Ruge, "The Structure of Foreign News", *Journal of Peace Research*, vol 2:64-91, 1965.

²⁶ Håkan Hvitfelt, *På första sidan: En studie i nyhetsvärdering*, (Stockholm: Norstedt, 1985), s. 215f.

²⁷ Häger, s.130.

Den här studien utgår från Häger och Hvitfeldts punkter, men är ödmjuk för att dessa bara är några exempel på faktorer som avgör nyhetsvärdet. Teorin appliceras på studiens resultat för att diskutera aspekter som varför vissa framställningar av barn förekommer oftare än andra, och varför fördelningen mellan antalet vuxna och barn som intervjuas är ojämn.

2.4 Teoriernas begränsningar i en digitaliserad värld

Ett problem med att använda traditionella teoretiska utgångspunkter på nya studier inom journalistik är att digitaliseringen tycks ha lett till förändrade konsumentmönster, vilket utmanar teoriernas aktualitet. Medieforskarna Kristoffer Holt och Michael Karlsson har gjort en sammanställning av den forskning som finns på webbjournalistik.²⁸ Journalistik på webben är en ung form av journalistik.²⁹ Det går därför att ifrågasätta hur traditionella teorier som nyhetsvärdering och medieetik stämmer i det nya medieklimatet. Det finns forskning som argumenterar för att traditionella teorier inom journalistiken, och således traditionella journalister, är för konservativa i den digitala världen.³⁰ Eftersom artiklarna i urvalet för denna studie är webbartiklar anser vi det viktigt att ha i åtanke.

Det här diskuteras bland annat av den brittiska journalistikforskaren dr Lily Canter. Hon skriver att digitaliseringen har lett till att mediekonsumenter överger de traditionella nyhetsmedierna. De konsumerar istället nyheter på sajter som enbart finns digitalt, vilket gör att traditionella nyhetssajter behöver anpassa sig efter vad konsumenter efterfrågar digitalt. Det gör i sin tur att forskningen behöver ha i åtanke att den mediala nyhetsvärderingen är i förändring. För att fullt ut förstå hur nyheter på digitala plattformar värderas krävs vidare forskning.³¹

Det finns dock studier som tyder på att den journalistiska nyhetsvärderingen inte har förändrats anmärkningsvärt av digitaliseringen. Manuel Wendelin, Ines Engelmann och Julia Neubarth, alla forskare inom kommunikation, undersöker i en artikel från 2017 tre tyska nyhetsforum för att ta reda på hur den journalistiska nyhetsvärderingen, nyhetsfaktorerna och ämnesurvalet skiljer sig från mediekonsumenternas val av nyheter i en tryckt kvällstidning, en tryckt dagstidning och en legitim nyhetssajt. Resultatet visar att nyhetsvärderingen är snarlik, men att val av nyhetsämne skiljer sig.³²

²⁸ Kristoffer Holt & Michael Karlsson, "Journalism on the Web", *Oxford Research Encyclopedia of Communication*, red. Jon F.Nussbaum. (Oxford University Press, 2016), s.15f.

²⁹ Ibid, s.1.

³⁰ Ibid, s.15.

³¹ Lily Canter, "It's Not All Cat Videos", *Digital Journalism*, vol 6:8, 2018, s. 1109f.

³² Manuel Wendelin, Ines Engelmann & Julia Neubarth, "User Rankings and Journalistic News Selection", *Journalism Studies*, vol 18:2, 2017, s. 138f.

3. Tidigare forskning

3.1 Barn tillskrivs ett nyhetsvärde

Nyhetsvärdering är ett fenomen som det har forskats mycket på under de senaste 60 åren, varav en del tittar specifikt på barns nyhetsvärde. 1997 publicerades en studie som bygger upp en tes om att händelser som rör barn kan ha ett högre nyhetsvärde än när samma händelse gäller en vuxen. I studien undersöker David Pritchard och Karen D. Hughes hur många av alla mord som begås i den amerikanska staden Milwaukee under 1994, där det finns minst en misstänkt, som blir nyheter i tidningarna Sentinel och Journal. Resultatet visar att mordet där offret var under 18 år eller över 62 år blev särskilt uppmärksammat av medier. De tillskrivs med andra ord ett större nyhetsvärde än andra brott. Detta menar artikelförfattarna har att göra med att unga och gamla brottsoffer avviker från normen, vilket gör att vi som mediekonsument intresserar oss mer för händelsen.³³

Det är fler än Pritchard och Hughes som ser tendenser av att barn i offerroll har ett högt nyhetsvärde. Cristina Ponte visar på ett liknande resultat i en studie från 2007, där hon går igenom en portugisisk tidnings innehåll mellan åren 1970-2000. Hon tar avstamp i andra forskares resonemang för att diskutera hur barn har blivit en symbol för det perfekta offret. Mediers framställning förstärker således den stereotypiserade bilden av att barn behöver skyddas av vuxna.³⁴ Även journalistikprofessorn och forskaren dr Olivier Nyirubugara har gjort en undersökning på nyhetsklipp under krigsrapportering som visar att barn som offer har ett stort nyhetsvärde.³⁵ Nyirubugara menar att barn ses som det perfekta offret på grund av den universella förståelsen av att barn är oskyldiga. För att ett offer ska ha ett högt nyhetsvärde krävs det att offret ska vara oskyldigt.³⁶ Han tar också upp att resultatet kan handla om lättbegriplighet. Barn som far illa ses som orättvist världen över, därför är bilder på detta ett lättbegripligt sätt att förmedla orättvisan och brutaliteten av krig.³⁷ Han visar även att journalister ibland drar sig för att berätta för barn vilka konsekvenser deras mediala

³³ David Pritchard & Karen D. Hughes, "Patterns of Deviance in Crime News", *Journal of Communication*, vol 47:3, 1997., s. 50ff.

³⁴ Cristina Ponte, "Mapping news on children in the mainstream press", *European Societies*, vol 9:5, 2007, s.738, 743-749.

³⁵ Olivier Nyirubugara, "Shooting Kids: Children in Syrian War reporting by RT and Al Jazeera", *Journalism studies*, vol. 19:13, 2018, s. 1970, 1973.

³⁶ Ibid, s. 1970f.

³⁷ Ibid, s. 1970f.

medverkan kan få, vilket gör det svårt för barnet att begripa de eventuella negativa konsekvenser som kan uppstå.³⁸

Utöver den forskning som just presenterats finns det anmärkningsvärt lite forskning på nyhetsvärdering av barn generellt. Av den befintliga forskningen centreras diskussionen kring nyhetsvärdering av barn i en offerroll.

3.2 Ökad konsumentmakt i en digital värld

I samband med digitaliseringen har relationen mellan nyhetsmedier och konsumenter förändras. Det finns helt plötsligt fler nyhetsmedier att välja mellan och ett krav på att journalistik ska gå fortare.³⁹ Med digitaliseringen har medier även fått nya sätt att mäta vad mediekonsumenterna väljer och väljer bort, vilket leder till att konsumenterna i en större utsträckning är med och bestämmer mediernas innehåll. Dessutom finns det algoritmer på nyhetssajterna som visar nyhetsartiklar baserat på konsumenternas preferenser, vilket riskerar att bidra till en skev världsbild.⁴⁰

Ett flertal studier inom det medievetenskapliga området pekar även på att digitaliseringen har lett till att rubrikens innehåll och utformning har blivit viktigare, då de agerar klickbete på nyhetssajter.⁴¹ En av dem är gjord av Jeffrey Kuiken, Anne Schuth, Martijn Spitters och Maarten Marx, som 2017 undersökte det holländska onlineforumet Bendle.⁴² Genom att mäta effektiviteten av rubriker som klickbete kom de fram till att rubriker med korta-, känsloladdade-, signalord (som "därför", "det här") och ett pronomen ökade rubrikens effektivitet gällande click-through-rating, medan frågor och citat sänkte rubrikens effektivitet.⁴³ Rubrikens vikt i digitala nyhetsmedier är av intresse för den här studien, som försöker få en förståelse för hur rubriker om barn kan användas för att öka nyhetsvärdet på Aftonbladets nyhetssajt.

³⁸ Ibid, s. 1971.

³⁹ Holt & Karlsson, s. 15f.

⁴⁰ Ibid, s. 6.

⁴¹ Luuk Lagerwerf, Carly Timmerman & Anique Bosschaert, "Incongruity in news headings: Readers' choices and resulting cognitions", *Journalism Practice*, vol 10:6, 2016, s.782ff. ; Jeffrey Kuiken et al., "Effective Headlines of Newspaper Articles in a Digital Environment", *Digital Journalism*, vol 5:10, 2017, s. 1303.

⁴² Studien är en kandidatuppsats gjord vid Institutionen för informatik på University of Amsterdam, som sedan har blivit peer-reviewed och publicerad i *Digital Journalism*, en av de mest framstående tidskrifterna inom journalistikforskning. Därför ser vi inget problem med att använda artikeln som en källa. Kuiken har skrivit kandidatuppsatsen och Marx är forskare från institutionen för informatik vid University of Amsterdam. Schuth och Spitters arbetar vid onlineforumet Bendle, som artikeln undersöker. Längst ner i artikeln har författarna deklarerat att ingen intressekonflikt förekommer.

⁴³ Kuiken et al., s. 1303.

3.3 Svensk forskning på barns representation i dagspress

I Sverige har det gjorts flera studier på hur dagspress rapporterar om barn. Ingrid Söderlind och Kristina Engwall, forskare respektive filosofie doktor i historia vid institutet för framtidsstudier, har undersökt innehållet i Dagens Nyheter. De gör ett nedstamp i en tvåveckorsperiod var tionde år från 1950 till 2000 för att se hur ofta barn får yttra sig.⁴⁴ De skriver att tillfällena är mycket få, men går inte in på vad det innebär i procent eller antal. Däremot tar de upp att nästan hälften av alla artiklar där barn får prata berör skola eller utbildning. Det tas också upp att nästan samtliga artiklar där barn får yttra sig efterföljs av minst ett uttalande från en vuxen.⁴⁵ Söderlind och Engwalls forskning ligger nära vår egen studie och är därför av stort intresse, men den bristande redovisningen av resultatet i detalj drar ner studiens trovärdighet och gör att resultatet bör användas med försiktighet.

Söderlind och Engwall är inte ensamma om att se tendenser av att barn får begränsat med utrymme att uttala sig i dagspress. Journalistikforskaren Ebba Sundin har i sin doktorsavhandling i journalistik och masskommunikation fått fram ett liknande resultat. Genom att gå igenom två svenska lokaltidningars innehåll under en tremånadersperiod under 2014 kommer hon fram till att av alla 6 674 barn som totalt sett förekommer i det redaktionella materialet får 16 % i Helsingborgs Dagblad, HD, och 8 % i Jönköpings-Posten, JP, uttala sig. Det kan jämföras med 25 % i HD och 27 % i JP bland vuxna.⁴⁶ Sundins undersökning av tidningarnas innehåll leder till flera intressanta upptäckter, bland annat att 42 % av barnen som finns med i tidningen framställs enbart i bild och inte i text. Det kan jämföras med 4 % bland vuxna.⁴⁷

3.4 Internationell forskning på barns representation i dagspress

Sträcker vi oss utanför Sveriges gränser finns det även en del internationell forskning som granskar hur barn representeras i dagspress. En av dessa är en studie gjord av fyra australiensiska forskare i journalistik från 2018. Genom att gå igenom allt material från tidningen Crinkling News, vilket är den enda nationella tidningen i Australien som vänder sig

⁴⁴ Ingrid Söderlind & Kristina Engwall. *Var Kommer Barnen in?: Barn i Politik, Vetenskap Och Dagspress*. (Stockholm: Institutet för framtidsstudier, 2005), s.101-105.

⁴⁵ Ibid. s. 109ff.

⁴⁶ Ebba Sundin, *Seriegubbar Och Terrorkrig : Barn Och Dagstidningar i Ett Förändrat Medielandskap*, (Göteborg: Institutionen för journalistik och masskommunikation, 2004), diss., s. 117.

⁴⁷ Ibid. s. 115.

till unga mediekonsumenter, under en tolv månaders period kommer de bland annat fram till att barn var citerade i 37 % av alla 448 artiklar med minst en intervjuad källa.⁴⁸

En liknande studie har gjorts i Norge. Medieforskaren Anna Grøndahl Larsen utgår från två stora mediala händelser i Norge som båda rör barn som ska utvisas, för att analysera hur fyra av Norges dagstidningar har rapporterat om händelserna. Av de 264 artiklar som skrevs om de två barnen som skulle utvisas fick det ena barnet uttala sig i 13 artiklar och det andra barnet i 15 artiklar. Grøndahl Larsen går några steg längre i den här studien genom att dessutom intervjua några av journalisterna som hade rapporterat om händelserna. Journalisterna svarar bland annat på varför de inte lät barnen uttala sig oftare. Deras förklaring var att de föredrog att intervjua barnens advokater eller föräldrar framför barnen själva, som ett sätt att vara försiktiga.⁴⁹

Journalisters syn på att de vill vara försiktiga med att låta barn medverka i dagspress framkommer även i en annan studie publicerad i samma vetenskapliga tidskrift som Grøndahl Larsens studie. Den amerikanska journalistikforskaren Renita Coleman lät 99 journalister i USA svara på ett formulär för att se om de har olika attityder och tar olika beslut när de rapporterar om historier gällande barn kontra vuxna.⁵⁰ Coleman kommer fram till att journalisterna själva tycker att de värnar mer om barnens privatliv än de vuxnas privatliv, men att de agerar annorlunda i praktiken. Resultatet visar att journalisterna väljer att publicera bilder på barn lika frekvent som på vuxna. Coleman poängterar att hon inte vill implicera att valet att publicera bilder på barn är oetiskt, utan menar att resultatet tyder på att journalister inte alltid agerar utifrån vad de anser vara moraliskt rätt.⁵¹

Det ska tilläggas att lagar och pressetiska regler kan skilja sig mellan länder, vilket gör att forskarnas resonemang om vad som är rätt eller fel inte med säkerhet går att översätta till hur svenska journalister bör agera. Däremot är det fortfarande av intresse att se hur utländska medier representerar barn, då det ger en indikation på eventuella likheter och skillnader till vårt resultat. Det ska också tilläggas att vem som räknas in under begreppet barn kan skilja sig mellan länder, då den juridiska och kulturella distinktionen inte är densamma överallt.

⁴⁸ Peter English, et. al., "Children's news in Australia: content for young readers in Crinkling News", *Journal of Children and Media*, vol 13:1, 2019, s.81.

⁴⁹ Anna Grøndahl Larsen, "Protection or participation? Editorial evaluation of two news serials concerning irregular migrant children", *Journalism Practice*, vol 11:7, 2018. s. 899f.

⁵⁰ Renita Coleman, "Journalists' moral judgment about children", *Journalism Practice*, vol 5:3, 2011. s. 257f.

⁵¹ *Ibid*, s. 266.

3.5 Barns representation i andra mediala format

Det har även bedrivits forskning på barns representation i andra medier än press. Ett exempel på en sådan studie är journalisten och radioreportern Ylva Mårtens undersökning av barns medverkan i Sveriges Radio från 2015. Hon undersöker bland annat hur ofta barn får komma till tals i radioprogrammen *Studio Ett* och *P4 Extra* under en period av tio veckor utspridda mellan åren 2011 till 2014. Hon kommer fram till att drygt 7 timmar (439 minuter) av den totala sändningstiden (122 timmars) utgörs av familjefrågor. I dessa inslag får barn under 18 år totalt sett höras i 33 minuter.⁵² Boken går också ut på att hon söker upp några intervjuade barn flera år senare för en utvärdering av vad som blev bra och mindre bra i deras erfarenhet av att bli intervjuade av henne och att medverka i Sveriges Radio. Majoriteten är positiva till att ha blivit intervjuade som barn. En person riktar kritik mot att dennes roll kändes förutbestämd av produktionsteamet och berättar att medverkandet ledde till nåthet.⁵³ Det ska tilläggas att Mårtens bok är en blandning av akademisk litteratur och en handbok för journalister. För vår studie kommer endast delarna med en vetenskaplig tyngd att användas.

En annat exempel på barns representation i medier är Dale Kunkel och Stacy L Smiths studie från 1999, som undersöker hur amerikanska TV-nyhetskanaler och tidningar porträtter barn. Genom att analysera innehållet i fem stora dagstidningar och tre av landets större nyhetskanaler under en månad kommer de fram till flera intressanta aspekter. I genomsnitt inkluderar nyheter om barn information från barn eller barnets föräldrar i ett av fyra fall. Istället är det källor från experter som dominerar, där både tidningarna och nyhetskanalerna inkluderar en expert i över 70 % av fallen. De kommer även fram till att nästan hälften av alla artiklar och nyhetsinslag om barn handlar om brott mot barn eller om brott som har begåtts av barn.⁵⁴

Det finns även en uppsjö av forskning gjord på medier i stort. Med tanke på att medier innefattar allt från press, tv och radio till internet och sociala medier är mycket av den gjorda forskningen inte direkt applicerbar på vår studie. Däremot finns det anledning att inkludera delar av den forskning som är relevant av andra avseenden. Ett exempel är Unesco:s årsbok *Outlooks on Children and Media* från 2001. Bokens författare Cecilia von Feilitzen and Catharina Bucht utgår från tidigare forskning för att diskutera barns rätt att få sin röst hörd i medier utifrån barnkonventionen. Boken inkluderar även röster från barn, som får ge sin syn

⁵² Ylva Mårtens, *Vad säger barnen?*, (Stockholm: Atlas, 2015), s. 266, 270-278.

⁵³ *Ibid*, s. 226f.

⁵⁴ Dale Kunkel & Stacy L. Smith, "The News Media's Picture of Children in the United States", *Children and Media: Image, Education, Participation*. red. Cecilia von Feilitzen & Ulla Carlsson (Göteborg, NORDICOM, 1999), s. 79ff.

på hur de tycker medier rapporterar om barn. I övrigt handlar den om barn som medieanvändare, vilket har förlorat i aktualitet med tanke på de förändringar som har skett med internet och sociala medier under de senaste 20 åren.⁵⁵

En liknande metaanalys hittas i antologin *Children's Rights Law in the Global Human Rights Landscape* från 2017. Där diskuterar Eva Lievens, professor i juridik vid Ghent University, hur man kan tolka barnkonventionen ur ett medialt perspektiv. Hon lyfter fram hur barnkonventionens artiklar tenderar att kollidera med varandra. Bland annat diskuterar hon hur artikel 12, som handlar om barns rätt att höras i frågor som rör barn, står i konflikt med artikel 16 och 17 om barns rätt till privatliv och ett skydd mot sådant som kan skada barnet, exempelvis medverkan i medier.⁵⁶ Eva Lievens för ett liknande resonemang i en studie publicerad ett år senare, där tillsammans med fyra andra forskare. Genom en metaanalys diskuterar de hur digitaliseringen påverkar barns rättigheter utifrån barnkonventionen. Precis som i rapporten från 2017 kommer de in på konflikten mellan att skydda barn och att ge barn rätten att delta i medier.⁵⁷

3.6 Barnens perspektiv riskerar att glömmas bort

Barns rätt att höras diskuteras inte enbart inom forskning på medier. Det har likväl gjorts studier på barns representation och synlighet inom andra områden. I en antologi från 2003 diskuteras barns representation utifrån ett sociologiskt perspektiv. I boken förs argument för att barns röster bör höras oftare i frågor som rör politiska beslut och processer. Antologin fokuserar på hur barn representeras i politiska och sociologiska aspekter, men kan i flera fall kopplas samman med hur barn representeras i medier. Bland annat diskuterar Gary Craig, brittisk professor i social rättvisa, att barn bör få ett större utrymme att yttra sig i samhället för att samhällsförändringar inte enbart ska gynna vuxna. Craig reflekterar över i vilken grad man ska sträva efter att ge barn, som är beroende av sina vårdnadshavare, större möjligheter att höras och därigenom förmedla sina åsikter och behov.⁵⁸

Antologin inkluderar även en diskussion av den brittiska sociologiprofessorn Alan Prout. Prout skriver att den offentliga diskursen om barn tenderar att hamna i två läger,

⁵⁵ von Feilitzen & Bucht.

⁵⁶ Eva Lievens, "Children's rights and media: imperfect but inspirational", *Children's Rights Law in the Global Human Rights Landscape*, red. Eva Brems, Ellen Desmet & Wouter Vandenhole (New York: Routledge, 2017), s. 232ff.

⁵⁷ Eva Lievens, et. al., "Children's rights and digital technologies", *International Human Rights of Children*, red. Ursula Kilkelly & Liefwaard Ton (Singapore: Springer, 2018) s. 488.

⁵⁸ Gary Craig, "Children's participation through community development: assessing the lessons from international experience", *Hearing the Voices of children: social policy for a new century*, red. Christine Hallet & Alan Prout (London: RoutledgeFalmer, 2003) s. 38f.

antingen förstärks synen på barn som farliga eller synen på att barn är i fara. Oavsett var diskursen ligger menar Prout att slutsatsen blir att barn ses som i behov av ökat skydd från vuxnas sida. Prout argumenterar för att barn ska höras mer i samhället, men menar att ett eventuellt tvång inte är att föredra, då alla barn inte känner sig bekväma eller vill yttra sig.⁵⁹ Ur ett medialt perspektiv kan Prouts resonemang kopplas till en diskussion om vad barns utrymme i medier får för konsekvenser för synen på barn som medborgare.

Medieforskaren dr Emiljano Kaziaj tar avstamp i Prouts resonemang om barn i en undersökning av albanska TV-nyheter. Undersökningen pekar på att inslag om barn skrivs genom "the adult gaze", som han kallar det. Det betyder att artiklar om barn skrivs från en vuxens perspektiv, vinklas mot en vuxen publik och fokuserar på en vuxen person. Ofta är det en makthavare som får uttala sig om barnrelaterade frågor.⁶⁰ Resultaten visade även att barn ofta filmas ovanifrån eftersom att det är så vuxna ser barn i verkligheten, och att vuxnas röster värderas högt medan barnens hamnar i bakgrunden. Dessa tre faktorer ligger till grund för den begränsade bild av barn och förstärker uppfattningen om att barn är i behov av skydd för vuxna.⁶¹

⁵⁹ Alan Prout, "Participation, policy and the changing conditions of childhood", *Hearing the Voices of children: social policy for a new century*, red. Christine Hallet & Alan Prout (London: RoutledgeFalmer, 2003), s. 12-14, 20-21.

⁶⁰ Emiljano Kaziaj, "'The adult gaze': exploring the representation of children in television news in Albania", *Journal of Children and Media*, vol. 10:4, 2016 s. 438f.

⁶¹ *Ibid.* s. 439.

4. Metod

4.1 Kvantitativ innehållsanalys

Studiens metod, en kvantitativ innehållsanalys, har inspirerats av tidigare studier av liknande karaktär, exempelvis Mårtens, Söderlind och Engwall.⁶² Den statsvetenskapliga professorn Peter Esaiasson och hans kollegor beskriver kvantitativ innehållsanalys som ett mycket användbart verktyg när man vill ha svar på frågor om förekomsten av olika typer av innehållsliga kategorier i ett material.⁶³ Journalistikforskaren Åsa Nilsson beskriver hur termen kvantitativt syftar till frekvenser och hur stort utrymme i tid eller rum som olika kategorier får, vilket resulterar i statistiska samband.⁶⁴ Vår studie har både ämnat undersöka frekvensen av barnens pratminus, eventuella mönster i hur barnen framställs samt hur ofta olika ämnen diskuteras. Därmed är en kvantitativ innehållsanalys väl lämpad för vår undersökning.

Kvantitativa innehållsanalyser kräver transparens för att uppnå en hög objektivitet. Det innebär att alla steg i utförandet av undersökningen ska stakas ut, så att andra forskare ska kunna replikera studien utan större ansträngning.⁶⁵ Nedan ges därför en utförlig beskrivning av hur undersökningen har genomförts.

4.2 Urval av medie

Studiens urval av data är 97 artiklar bifogade under taggen "Barn & Unga" på Aftonbladets webbplats.⁶⁶ Valet av medie baseras på ett antal faktorer. Först och främst är Aftonbladet Sveriges största kvällstidning, vilket gör att de hela tiden bearbetar ett stort nyhetsflöde. Studiens avsikt var dessutom att undersöka barnens röster i Sverige, inte i en enskild kommun eller region, vilket kristalliserade valet av rikspress. Valet baseras också på en vilja att granska hur väl Aftonbladet lever upp till sin redaktionella policy. I policyn står det att "Aftonbladet ska vidare bidra till en bred debatt genom att ge röst åt människor som annars

⁶² Mårtens, s. 266. ; Söderlind & Engwall, s. 98.

⁶³ Peter Esaiasson et al., *Metodpraktikan : Konsten att studera samhälle, individ och marknad*, femte upplagan (2002; Stockholm: Wolters Kluwer, 2017), s.198.

⁶⁴ Åsa Nilsson, "Kvantitativ innehållsanalys", *Metoder i kommunikationsvetenskap*, andra upplagan, red. Mats Ekström & Larsåke Larsson, (2000; Lund: Studentlitteratur, 2010), s. 122.

⁶⁵ Ibid, s. 122.

⁶⁶ Aftonbladet, "Barn & Unga", https://www.aftonbladet.se/tagg/barn-unga?fbclid=IwAR2v7wo7E33FzyOharqvtEFCMdGc4j0FV3qw0v_-XZY8l2VuvuOVmCu-yZg Hämtad: 2020-10-30.

har svårt att göra sig hörda”.⁶⁷ Dessutom skriver ledarskribenten Pernilla Ericsson i en ledare i Aftonbladet från den 13 september 2020 att Sverige behöver bli bättre på att leva upp till barnkonventionen gällande barns rätt att bli hörda och vuxnas skyldighet att lyssna på barn.⁶⁸ Taggen “Barn & Unga” valdes i sin tur för att artiklarna under taggen rör frågor om barn, vilket är av intresse för studiens syfte.

4.3 Urval av artiklar och tidsram

Undersökningen består av två nedslag, ett under 2018 och ett under 2020. Dessa nedslag valdes för att undersöka en eventuell förändring av barnens representation i medier efter att barnkonventionen implementerades som svensk lag den 1 januari 2020.⁶⁹ Vi valde 2018 för att det ger oss ett tydligt “före” och “efter” implementeringen av barnkonventionen, samtidigt som tidsperioderna är tillräckligt nära varandra för en gemensam analys av rådatan i stort.

Vi valde att göra konstruerade veckor inför datainsamlingen. En konstruerad vecka innebär att vi använder datan från en veckodag varje vecka. Det minskade risken för ett missvisande resultat baserat på någon stor händelse som får extra medial uppmärksamhet under en kort period. Källmaterialet består av fem konstruerade veckor per år, totalt tio veckor. De konstruerade veckorna börjar med måndag vecka 7 och fortsätter med tisdag vecka 8, etc. Data samlades alltså in mellan v.7-v.41 år 2018 och v.7-v.41 år 2020.

Vi valde att inkludera samtliga artiklar under taggen “Barn & unga” med undantag för två kategorier: artiklar som endast presenterar en chatt och TV-artiklar utan text eller enbart med en kortare text. Med kortare text menas artiklar som inte når upp till två stycken brödtext alternativt ett stycke och ingress. Beslutet baseras på att vårt kodschema och de frågeställningar studien undersöker är konstruerade för att undersöka textbaserat material. Chattarna exkluderades då deras utformning gjorde det svårt att undersöka just barns röst i nyhetsmedier. Totalt hade taggen 121 artiklar under given tidsram, varav 24 artiklar faller bort (22 TV-artiklar och 2 chattar). Urvalet består därmed av 97 artiklar, varav 50 artiklar är från 2018 och 47 artiklar är från 2020.

⁶⁷ Aftonbladet, “Om Aftonbladet”, <https://www.aftonbladet.se/om-aftonbladet/a/LOIQ4/om-aftonbladet> Hämtad 2020-10-30.

⁶⁸ Ericsson.

⁶⁹ FN:s konvention om barnets rättigheter (2018/1197), artikel 12.1.

4.4 Kodschema

För att en kvantitativ metod ska ge ett generaliserbart resultat krävs ett väl genomtänkt kodschema med variabler som används som standardiserade frågor till artiklarna som analyseras.⁷⁰ Variablerna måste vara tydligt definierade och anvisningarna för hur de ska tillämpas måste vara detaljerade. En kodbok framställdes noggrant för att minimera risken för subjektiva tolkningar, se bilaga. I kodboken presenteras bland annat huvudandelsprincipen, som applicerades på artiklarna vid behov.

Kodboken bygger på en systematik⁷¹ där vi först definierade analysenheter, i det här fallet datum för publicering, rubrik och artikellänk. Sedan definierades formvariablerna, i det här fallet om barn förekom i dragarbild och om barn förekom i ingress eller rubrik. Sist ut definierade vi de innehållsliga variablerna, vilket består av bland annat artikelkategori, pratminus av barn/vuxna och framställning av barn. För att minska subjektiviteten i kodningen har variablernas värden i sin tur försökt hållas så skilda från varandra som möjligt.⁷² Mer information om hur kodboken är uppbyggd och dess innehåll hittas i bilagan.

4.5 Validitet

En studies validitet, det vill säga trovärdighet, bestäms utifrån hur väl undersökningen mäter det den ämnar att mäta. Vi har varit noggranna med att bygga upp ett mätinstrument med en hög begreppsvaliditet. Med begreppsvaliditet menas om det finns några brister i det som undersökts i förhållande till de valda empiriska indikatorerna.⁷³ Vi vill hävda att några sådana brister inte har hittats i vår undersökning. Som exempel undersöker vi hur ofta barn får prata i det valda mediet genom att koda antalet artiklar med minst ett pratminus eller citat från en person mellan 0-17 år, vilket vi anser är ett tillförlitligt mätinstrument för att besvara en sådan fråga.

Vidare anser vi att studien håller en hög resultatvaliditet. Samtliga variabler som förekommer i analysdelen har testats mot frågeställningarna. De initiala frågeställningarna har sedan tillspetsas för att inte lova mer än vad undersökningen kan besvara.

Studien är baserad på 97 artiklar, vilket i sig kan tyckas vara ett litet urval. Dessvärre hade det krävts flera hundra artiklar för att uppnå statistisk signifikans, vilket med tanke på studiens omfattning hade tagit för lång tid. Trots att vi inte kan uppnå statistisk signifikans

⁷⁰ Esaiasson et al., s. 202.

⁷¹ Nilsson, s.122.

⁷² Esaiasson et al., s. 55.

⁷³ Ibid. s. 57ff.

anser vi att urvalet är tillräckligt stort för att ge indikationer på hur barnens representation ser ut i Aftonbladets tagg. Vidare vill vi poängtera att den externa validiteten, generaliserbarheten, skiljer sig åt mellan de olika analyserna då storleken på datan skiljer sig. Resultat som bygger på alla artiklar i urvalet har en större validitet än resultatet som bygger på endast de artiklar där barn får uttala sig, vilket i den här studien blev 13 artiklar. Vad detta innebär diskuteras vidare i diskussionsavsnitt 6.1.

4.6 Reliabilitet

Reliabilitet innefattar närvaron av slumpmässiga och osystematiska fel. Om undersökningen håller en hög reliabilitet handlar det om frånvaro av slumpmässiga och osystematiska fel snarare än närvaro.⁷⁴ För att mäta studiens reliabilitet har ett interkodarreliabilitetstest utförts. Det innebär att 10 % av primärmaterialet har testkodats av vardera kodare, för att sedan jämföras med varandra. Testkodningen utfördes innan den stora datainsamlingen för att säkerställa att kodschemat och kodboken är uppbyggda så att undersökningen ska få samma svar oavsett vem som utför kodningen.⁷⁵

Under jämförelsen användes procenträkning. För att räkna ut överenskommelsen i procent (A/N) divideras antal gånger resultatet överensstämmer med varandra (A) med det totala antalet enheter som granskas (N). Efter att vi undersökte resultatet från studien i stort gjorde vi samma uträkning på varje enskild variabel. Detta genomfördes för att undersöka om det var någon specifik variabel som behöver tydligare riktlinjer i kodboken.⁷⁶

För att resultatet ska anses ha hög tillförlitlighet ska överensstämmelsen vara över 90 %. Ligger det under 80 % kan reliabiliteten ifrågasättas.⁷⁷ Esaiasson påpekar dock att gränsen för godkänt kan variera, då vissa variabler är svårare att koda än andra.⁷⁸ Vid en jämförelse av alla variabler överensstämde resultatet mellan de två kodarna till 94 %. Majoriteten av variablerna låg på 100 % samstämmighet. Tre variabler hade en lägre procent: *Dragarbild på barn* (70 %), *Barn nämns i rubrik/ingress* (90 %) och *Hur barnen framställs* (80 %). Även om endast den förstnämnda hamnade på en lägre procent än vad som enligt Mao Yuping anses tillräckligt valde vi att gå igenom samtliga tre kategorier för att se vad skillnaderna berodde på. Kodboken har sedan uppdaterats för att definiera hur kodaren ska resonera vid de

⁷⁴ Ibid. s. 64.

⁷⁵ Mao Yuping, "Intercoder Reliability Techniques: Holsti Method", *The SAGE Encyclopedia of Communication Research Methods*, red. Mike Allen, (Thousand Oaks: SAGE Publications, 2018), s. 741ff.

⁷⁶ Ibid, s. 741ff.

⁷⁷ Ibid, s. 741ff.

⁷⁸ Esaiasson, s. 231.

funna meningsskiljaktigheterna. För att öka reliabiliteten ytterligare gjorde vi en markering på de artiklar där det förekom oklarheter vid den riktiga kodningen, vilket blev en handfull. Dessa artiklar gick vi sedan igenom tillsammans för att kontrollera att ingen oenighet förekom. Med detta vill vi hävda att reliabiliteten på den här studien är hög.

4.7 Representationsideal

Under framställningen av studien har vi kontinuerligt fört en diskussion om vad det ideala resultatet skulle vara. Hur ofta bör barn höras i nyhetsmedier? Detta är en komplex fråga som delar medieforskare, dels för att det till viss del är ett utforskat området och för att de etiska perspektiven till viss del krockar med viljan att lyfta fram barn.

Under uppsatsens gång har vi även märkt att det uppstår en diskrepans mellan representationsteorin som är en uppmanande teori och nyhetsvärdering som är en förklarande teori. Utifrån teorin om representation kan man argumentera för att barn ska synas i den omfattning som gruppen förekommer för att medier inte ska ge en felaktig bild av verkligheten.⁷⁹ 2019 utgjorde personer mellan 0-17 år 21 % av Sveriges befolkning, vilket därmed skulle kunna ses som ett förslag på ett ideal.⁸⁰ Tidigare forskning på hur barn nyhetsvärderas säger dock emot representationsidealet. I regeln förekommer barn i en lägre utsträckning, vilket tyder på att barn som källa inte nyhetsvärderas lika högt som gruppens storlek. Detta riskerar att bli en intern kamp på redaktioner, där journalister i grundteorin ska spegla samhället som det är och samtidigt följa nyhetsvärderingsfaktorerna för att få höga läsarsiffror. Som Nyirubugara med flera lyfter fram bedöms ofta nyhetsvärdet vara viktigare än både ideal, viktighet och etik.⁸¹ Med det sagt har denna studie varken utgått från ett specifikt ideal eller ämnat få fram ett ideal.

4.8 Forskningsetik

Denna studie följer Vetenskapsrådets forskningsregler för god forskningssed.⁸²

⁷⁹ Hall, s. 10; Gripsrud, s. 11.

⁸⁰ Statistiska centralbyrån, https://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START_BE_BE0101_BE0101A/BefolkningR1860/ hämtad 27-11-20.

⁸¹ Nyirubugara s. 1977. ; Strömbäck, s. 155.

⁸² Vetenskapsrådet, *God forskningssed*, andra upplagan. (2011; Stockholm, Vetenskapsrådet: 2017), s. 8f.

5. Resultat och analys

5.1 Framställning av barn

Hur nyhetsmedier framställer barn i sin rapportering har betydelse både för hur vuxna ser på barn och för barns självbild. Även om nyhetsmedier som Aftonbladet främst vänder sig till en vuxen publik utesluter det inte att barn, framför allt barn i de övre åldrarna, också tar del av nyheter. FN:s organisation för utbildning, vetenskap och kultur, Unesco, publicerade 2001 en forskningsöversikt av hur medier runt om i världen framställer barn. Där framkommer det att nyhetsmedier tenderar att lyfta fram händelser om barn som innefattar våld eller brott, där barn är offer eller förövare.⁸³ Vårt resultat har flera likheter, se tabell 1.

	Barn förekommer ej	Förövare	Neutral	Offer	Hjälte	Olika	Totalt
Brott/Våld	1	2	1	10	0	3	17
Ekonomi	2	0	2	5	0	0	9
Familjeliv	0	2	5	5	0	2	14
Goda Nyheter	0	0	2	0	0	0	2
Kultur	0	0	1	0	0	0	1
Olycka	0	0	0	0	1	0	1
Skola/Utbildning	3	1	17	3	1	0	25
Svenska Hjältar	0	0	1	5	6	1	13
Vård/Omsorg	2	0	3	3	0	0	8
Övrigt	2	0	0	4	0	1	7
Totalt	10	5	32	35	8	7	97

Tabell 1: *Antalet artiklar, totalt (2018 och 2020) och uppdelat efter artikelkategori, efter hur barn framställs.*

Av de 97 artiklar som vår undersökning baseras på framställer majoriteten av artiklarna barn som antingen neutrala personer (33 %, N=32) eller som offer (36 %, N=35). Den höga andelen offerframställningar går i linje med vad tidigare studier har kommit fram till och kan till viss del förklaras av att barn i offerpositioner har ett högt nyhetsvärde.⁸⁴ Mediernas förkärlek till att lyfta fram nyheter där barn innehar en offerroll är problematisk enligt tidigare forskning, som alla diskuterar hur mediernas framställning av barn stärker den

⁸³ von Feilitzen & Bucht, s. 43f.

⁸⁴ Sundin, s. 129.; von Feilitzen & Bucht, s. 43f.; Ponte, s.745, 749.

stereotypiserade bilden av att barn behöver skyddas.⁸⁵ Det kan i sin tur försvåra barns möjligheter till att få sin röst hörd.

Tidigare studier har även visat att det finns en tendens att lyfta fram händelser där barn framställs som förövare.⁸⁶ Så ser dock inte resultatet ut i vår studie. Endast 5 % (N=5) av Aftonbladets artiklar framställer barn som förövare. En förklaring skulle kunna vara att tidningar i dag är noggrannare med att förhålla sig till de pressetiska riktlinjerna än vad de historiskt sett har varit. Så tycks fallet vara enligt Allmänhetens Medicombudsman, som redovisar att antalet fällningar för ovarsamma publiceringar var den lägsta någonsin 2019.⁸⁷ Här vill vi dock poängtera att studiens resultat inte kan visa om medier i stort har minskat sin rapportering om händelser där barn innehar en förövarroll. För att kunna göra en sådan analys krävs vidare forskning.

På samma sätt är andelen artiklar som framställer barn som hjälte liten (8 %, N=8). Det är i sig inte något anmärkningsvärt resultat, eftersom forskning tyder på att barn tenderar att framställas som offer eller förövare, inte hjältar.⁸⁸ Majoriteten av artiklarna ligger under kategorin *Svenska hjältar*, vilket troligtvis beror på att kategorin är utformad för att presentera en person som har utfört en hjälteinsats.

Tittar vi närmare på fördelningen mellan artikelkategorierna sticker ett resultat ut. 59% (N=10) av artiklarna i kategorin *Brott/Våld* framställer barn som offer, jämfört med 36% (N=35) sett till alla artiklar. En förklaring skulle kunna hittas i teorin om nyhetsvärdering. När det kommer till nyhetsvärdering av barn i tidigare forskning finns det potentiella förklaringar i bland annat nyhetsfaktorerna negativitet, icke-normalt och lättbegriplighet. Pritchard och Hughes tillskriver sitt fynd om att mördade barn har ett högre nyhetsvärde än mördade vuxna på att barn som dödas avviker från normen. Det är alltså det icke-normala i historien som intresserar människor.⁸⁹ Nyirubugara har även påpekat att barn som far illa är lättbegripligt, med hänvisning till att barn anses vara det ideala offret när det kommer till nyhetsvärdering, eftersom barn generellt sett anses vara oskyldiga.⁹⁰

Får vi ett annat resultat om vi enbart granskar artiklarna där barn får medverka med minst ett pratminus? Det framkommer av vår studie att totalt 17 barn får uttrycka sig i någon av de 97 artiklar som studien har granskat. Andelen förövare och neutrala ligger på ungefär

⁸⁵ Ponte, s.738f; Prout, s. 12ff, 20f.; Kaziaj, s. 438.

⁸⁶ Kunkel & Smith, s. 82. ; Söderlind & Engwall, s.104.

⁸⁷ Medierna i P1, "Rekordmånga PO-anmälningar - men få fälldes 2019", *Sveriges Radio*, publicerad 07-02-20, <https://sverigesradio.se/artikel/7403329>, hämtad 09-12-20.

⁸⁸ Prout, s. 12ff, 20f.

⁸⁹ Pritchard & Hughes, s. 60ff.

⁹⁰ Nyirubugara, s. 1970.

samma nivå som den generella framställningen, med 6 % (N=1) förövare och 29 % (N=5) neutrala. Däremot är andelen barn som framställs som offer (18 %, N=3) lägre bland de som får yttra sig, medan andelen barn som framställs som hjältar (47 %, N=8) är högre. En förklaring skulle kunna vara att journalister är försiktiga med att intervjua barn i en utsatt position, medan de gärna lyfter fram solskenshistorier där barn har gjort något ärofyllt. Att Aftonbladet trots allt väljer att intervjua vissa barn i en offerroll skulle kunna förklaras med hjälp av Nyirubugaras studie, som pekar på att intervjuade barn i offerposition genererar ett högt nyhetsvärde.

Det ska dock påpekas att det låga antalet barn som förekommer med pratminus gör att jämförandet bör göras med försiktighet. För att med säkerhet kunna säga hur framställningen av barn som får medverka i Aftonbladet skiljer sig mot de som enbart förekommer på andra sätt krävs ett större material.

5.2 Barnets röst i Aftonbladet

I det offentliga rummet diskuteras ofta vikten av att lyfta in barnets röst, men det efterlevs sällan i praktiken.⁹¹ Så tycks vara fallet även i Aftonbladets rapportering. Trots att deras policy är att ge röst åt människor som annars har svårt att göra sig hörda innefattar 13 % (N=13) av artiklarna som den här studien har granskat minst ett pratminus av en person mellan 0-17 år.⁹² Vuxna röster får höras i 81 % (N=79) av artiklarna. Räknat i antal personer får totalt 17 barn komma till uttryck i de studerade artiklarna, jämfört med 120 vuxna personer. Då det studerade materialet är artiklar under taggen "Barn & Unga" tyder resultatet på att andelen barn som får uttala sig troligtvis är lägre än 13 % på Aftonbladets hemsida i stort.

Studiens resultat skiljer sig inte nämnvärt från varken Grøndahl Larsens, Sundins eller Mårtens upptäckter. I Grøndahl Larsens studie om hur fyra norska dagstidningar rapporterar om två barn som skulle utvisas från Norge kommer hon fram till att barnen själva får yttra sig i totalt 11 % av de studerade artiklarna.⁹³ Sundin räknar ut att över 6600 barn förekommer i det redaktionella materialet under en tremånadersperiod, men endast 16 % av barnen får uttala sig i Helsingborgs Dagblad och 8 % i Jönköpings-Posten.⁹⁴ Mårtens studie kommer i sin tur fram till att barn får höras under 8 % av den sändningstid som rör familjefrågor i

⁹¹ Prout, s. 21.

⁹² Aftonbladet, "Om Aftonbladet", publicerad 02-09-20, <https://www.aftonbladet.se/om-aftonbladet/a/LOIQ4/om-aftonbladet>, hämtad 30-11-20.

⁹³ Grøndahl Larsen, s. 899f.

⁹⁴ Sundin, s. 117.

radioprogrammen Studio Ett och P4 Extra under vald tidsperiod.⁹⁵ Med tanke på att studiernas utformningar är inkonsekventa bör eventuella slutsatser dock dras med försiktighet.

Resultatet skiljer sig desto mer från den australiensiska studien av tidningen Crinkling News. Av de 448 artiklar som English och hans tre kollegor går igenom citeras barn i 37 % av artiklarna. Det är nästan tre gånger mer än i Aftonbladets artiklar. Till skillnad från de undersökta artiklarna från Aftonbladet baseras English resultat på en tidning som vänder sig till unga mediekonsumenter, vilket delvis kan förklara skillnaden.⁹⁶ Så var fallet i Sundins studie, där hennes resultat indikerar att barn fick höras i större utsträckning på sidorna i Jönköpings-Posten och Helsingborgs Dagblad som var utformade för den yngre målgruppen, än i tidningen i stort.⁹⁷

En potentiell förklaring till att barn i Aftonbladet förekommer med pratminus i en lägre utsträckning än vuxna skulle kunna hittas i teorin om nyhetsvärdering. Teorin argumenterar för att elitpersoner har ett nyhetsvärde och därför tenderar att få medial uppmärksamhet i högre utsträckning än vanliga människor.⁹⁸ Både Kaziaj, Kunkel och Smiths studier indikerar att så tycks vara fallet även i artiklar som handlar om barn.⁹⁹ Dessutom krävs det i regel en mindre journalistisk ansträngning för att få en makthavare att ställa upp på intervju än en privatperson.¹⁰⁰ Då antalet personer med en maktposition eller ett kändisskap i vuxen ålder är fler än i ung ålder kan det vara en bidragande faktor till att fler vuxna än barn får uttala sig i mediala sammanhang. Tesen stärks av att flera av artiklarna som granskades lät experter uttala sig om allt från relationsvåld¹⁰¹ till att hantera barn under en pandemi¹⁰².

En annan förklaring till den låga andelen artiklar med minst ett uttalande från ett barn skulle kunna hittas i medieetikens diskussion om konsekvensetik.¹⁰³ Ett enkelt sätt för tidningen att värna barns integritet är att undvika att intervjua dem, något som Grøndahl Larsen får fram när hon intervjuar journalister om varför de var återhållsamma med att låta

⁹⁵ Mårtens, s. 266, 270-278.

⁹⁶ English et. al., s. 81.

⁹⁷ Sundin, s. 139, 257.

⁹⁸ Häger, s. 104f.

⁹⁹ Kunkel och Smith, s. 83.; Kaziaj, s. 430, 438f.

¹⁰⁰ Häger, s. 121.

¹⁰¹ Matilda Aprea Malmqvist, "Forskare: Relationsvåld kan öka explosionsartat", *Aftonbladet*, publicerad 2020-02-21, <https://www.aftonbladet.se/family/a/GGmzMm/forskare-relationsvald-kan-oka-explosionsartat> hämtad 2020-11-27.

¹⁰² Jenny Alexandersson, "Corona - så bör du göra med barnen i påsk", *Aftonbladet*, publicerad 2020-03-30, <https://www.aftonbladet.se/family/a/8mAAb2/corona--sa-bor-du-gora-med-barnen-i-pask>, hämtad 2020-11-27.

¹⁰³ von Krogh, s. 84.

barnen som skulle utvisas få sin röst hörd. Journalisterna förklarade deras handlingar med att de föredrog att intervjua barnens advokater eller föräldrar framför barnen som ett sätt att vara försiktiga. Grøndahl Larsen gör en poäng av att det finns en motsägelse i journalisternas förklaring, då mängden artiklar om och bilder på barnen tyder på att tidningarna i dessa avseenden inte lägger någon vikt vid att värna om barnens privatliv.¹⁰⁴

Den låga andelen unga röster i det offentliga rummet har problematiserats av forskare som Lievens, Kaziaj, Prout och Craig utifrån termer som demokrati och representation. Craig och Prout argumenterar för att barn bör få ett större utrymme att yttra sig i samhället för att samhällsförändringar inte enbart ska gynna vuxna.¹⁰⁵ Lievens och Kaziaj instämmer genom att diskutera hur barnets deltagande öppnar upp för en större förståelse för hur barn uppfattar sin omgivning.¹⁰⁶ Dessutom visar forskning som den här studien har tagit del av mestadels positiv respons från de barn som själva har fått uttala sig om huruvida de tycker att medier ska intervjua barn.¹⁰⁷ En av personerna i Mårtens studie säger att “Det var roligt att någon var intresserad av vad jag tänkte och tyckte. Jag var 10 år. Kanske kände jag mig lite ställd, vad ska jag säga nu då? Men jag räknades, jag hade något att tillföra, kanske.”¹⁰⁸

5.3 Barnkonventionens intåg

I barnkonventionens tolfte artikel står det att barn har rätt att höras i alla frågor som rör barn.¹⁰⁹ Då barnkonventionen implementerades som svensk lag den första januari 2020 ämnar den här studien undersöka om barn får höras oftare i dag. Resultatet tyder på att barnkonventionens nya plats i lagboken inte har haft någon reell påverkan på Aftonbladets rapportering. Andelen artiklar med pratminus av barn har istället minskat något, från 14 % (N=7) under 2018 till 13 % (N=6) under 2020.¹¹⁰ Detta trots att de själva uppmanar till att ta in barns åsikter. I en ledare från september 2020 skriver Aftonbladets ledarskribent att “Barns röster måste få höras. Och vi som är vuxna måste lyssna.”¹¹¹ Däremot kan vi se att barn förekommer i en högre utsträckning i artiklarna år 2020 (98 %, N=46) jämfört med år 2018

¹⁰⁴ Grøndahl Larsen, s. 899f.

¹⁰⁵ Craig, s. 38f.; Prout, s. 20.

¹⁰⁶ Lievens, s. 239.; Kaziaj, s.439.

¹⁰⁷ von Felitzen & Bucht, s. 46.

¹⁰⁸ Mårtens, s. 170.

¹⁰⁹ FN:s konvention om barnets rättigheter (2018/1197), artikel 12.1.

¹¹⁰ En möjlig felkälla till jämförandet av andelen artiklar med pratminus av barn mellan 2018 och 2020 är att en andelen artiklar i notisform skulle vara större under ett av åren. Då andelen artiklar med minst ett pratminus är nästan densamma mellan 2018 (86%) och 2020 (83%) anses risken liten.

¹¹¹ Ericsson.

(82 %, N=41). Vad det kan bero på diskuteras vidare i avsnitt 5.4 *Barn får synas men inte höras*.

Hur kommer det sig att Aftonbladet fortsätter inkludera barns röster i ungefär samma uträkning efter att barnkonventionen blev lag? Med hänsyn till att studien inte har insyn i den redaktionella processen på Aftonbladet kan frågan endast diskuteras utifrån ett hypotetiskt resonemang. En förklaring skulle kunna hittas i barnkonventionen, vars krav i det här fallet är något motstridiga. Samtidigt som artikel 12 kräver barnets rätt att bli hörd säger artikel 16 att barn har rätt till sitt privatliv och artikel 17 trycker på att barn behöver skyddas från handlingar som kan skada dem. Den här krocken diskuteras av flera medieforskare, där det bland annat talas om vikten av att föra fram barns röster, men att göra det med försiktighet för att inte skada barnens tilltro till medier.¹¹² Ett sätt att vara försiktig enligt Coleman är att vara återhållsam med publiceringen av kommentarer från barn.¹¹³

En annan potentiell förklaring skulle kunna hittas i medieetiken. Återhållsamheten kan ur ett etiskt perspektiv ses som ett sätt att skydda barn från de negativa konsekvenser som en medial medverkan kan medföra. Förutom risken med att skada barnets tilltro till medier kan medial medverkan även leda till näthat, vilket var fallet för 14-årige Salim som medverkade i Sveriges Radio 2010 om hur det var att komma till Sverige som flykting.¹¹⁴ I värsta fall kan medial medverkan hota barnets säkerhet, exempelvis när anonymiteten blir röjd. Det är särskilt problematiskt eftersom barn i utsatta situationer kanske inte förstår eller blir informerade om hur bilden eller filmsekvensen kan komma att användas och spridas.¹¹⁵ För att värna om barnets bästa har många medier, inklusive Aftonbladet, som redaktionell policy att aldrig intervjua barn utan vårdnadshavarens medgivande.¹¹⁶ Risken med att ty sig till en sådan riktlinje är att föräldrarnas medgivande inte alltid innebär att medverkandet är i likhet med barnets bästa. Barnet kan känna sig tvingad att tacka ja för att föräldrarna vill det.¹¹⁷ Riktlinjen kan även vara problematisk åt det andra hållet, då föräldrar ges makt att begränsa barnets yttrandefrihet. Det försvårar bland annat möjligheten för barn som lever i en otrygg miljö att uppmärksamma och dela med sig av deras historia.

Med det sagt kan det inte bortses från att det nästintill oförändrade läget mellan 2018 och 2020 beror på andra aspekter, exempelvis att konventionen i nuläget inte är bindande för

¹¹² Lievens, s. 232; Coleman, s. 267.

¹¹³ Coleman, s. 267.

¹¹⁴ Mårtens, s. 226f.

¹¹⁵ Nyirubugara, s. 1971.

¹¹⁶ Aftonbladet, "Om Aftonbladet", publicerad 02-09-20, <https://www.aftonbladet.se/om-aftonbladet/a/LOIQ4/om-aftonbladet>, hämtad 30-11-20.

¹¹⁷ Coleman, s. 260; Mårtens, s. 201-205.

tidningsbranschen och att tidpunkterna ligger för nära inpå varandra. Vidare forskning bör därför göras längre fram i tiden, när barnkonventionen har funnits som lag under en längre tid.

5.4 Barn får synas men inte höras

Som diskuterats ovan får barn endast uttala sig i 13 % av artiklarna. Delar vi upp resultatet utifrån artikelkategorierna kan vi se att barn hörs i låg utsträckning i samtliga kategorier, med undantag för *Goda nyheter* och *Svenska hjältar* där barn får uttala sig i 50 % (N=1) respektive 54 % (N=7) av artiklarna, se tabell 2.

Kategori	Totalt	Där barn förekommer	Där barn får uttala sig
Brott/våld	17 (100%)	16 (94%)	1 (6%)
Ekonomi	9 (100%)	7 (78%)	0 (0%)
Familjeliv	14 (100%)	14 (100%)	2 (14%)
Goda nyheter	2 (100%)	2 (100%)	1 (50%)
Kultur	1 (100%)	1 (100%)	0 (0%)
Olycka	1 (100%)	1 (100%)	0 (0%)
Skola/utbildning	25 (100%)	22 (88%)	2 (8%)
Svenska hjältar	13 (100%)	13 (100%)	7 (54%)
Vård/omsorg	8 (100%)	6 (75%)	0 (0%)
Övrigt	7 (100%)	5 (71%)	0 (0%)
Totalt	97 (100%)	87 (90%)	13 (13%)

Tabell 2: Antalet artiklar, totalt (2018 och 2020) och uppdelat efter artikelkategori, där barn förekommer och får uttala sig. I parenteserna presenteras resultatet i procent.

Kategorin *Goda nyheter* består endast av två artiklar, vilket är för få artiklar för att kunna dra några slutsatser. Kategorin *Svenska hjältar* innefattar däremot 13 artiklar, varav 7 stycken har minst ett pratminut från ett barn. Förklaringen kan delvis hittas i artiklarnas utformning, där de krockar upp sig på en personlig historia. Artiklarna bygger på att reportern har intervjuat någon, ofta ett barn, om en händelse där personen har utfört en hjälteinsats, exempelvis 13-åriga Max som samlade upp 14 kg skräp från naturen och 7-åriga Lovina som hjälpte

hennes kompis när han satte ett äpple i halsen.¹¹⁸ Nyhetsvärdet ligger med andra ord i intervjun, inte i händelsen som sådan.

Den låga andelen artiklar med röster från barn innebär dock inte att förekomsten av barn i artiklarna är låg. Barn, det vill säga specifika individer eller barn som grupp, förekommer på något sätt i 90 % av de granskade artiklarna, se tabell 2. Resultatet skiljer sig inte nämnvärt mellan artikelkategorierna. Lägst andel hittas i kategorin *Övrigt* (71 %, N=5), medan *Familjeliv*, *Goda nyheter*, *Kultur*, *Olycka* och *Svenska hjältar* ligger på 100 % (N_{Familjeliv} = 14, N_{Goda nyheter} = 2, N_{Kultur} = 1, N_{Olycka} = 1, N_{Svenska hjältar} = 13).

Den höga andelen artiklar där barn förekommer är i sig inte anmärkningsvärt, eftersom samtliga artiklar ligger under taggen "Barn & unga". Däremot är resultatet när artiklarna från 2018 och 2020 jämförs med varandra anmärkningsvärt. Andelen artiklar där barn förekommer, som individer eller som grupp, är högre efter barnkonventionens inträde, från 82 % (N=41) år 2018 till 98 % (N=46) år 2020. Vad det beror på krävs vidare forskning för att kunna besvara, men det öppnar upp för att något kan ha ändrats. Det skulle exempelvis kunna innebära att Aftonbladet år 2020 är mer benägen att låta barn delta på andra sätt än genom sin röst, jämfört med 2018. Med tanke på att den här studien inte har insyn i redaktionen kan vi dock inte bortse från att det lika väl kan bero på att redaktionen är mer återhållsam med vilka artiklar som ska läggas under taggen år 2020 än vad de var 2018. Det kan också förklaras genom att nyhetsvärdering är subjektivt och att det kan ha varit flera olika nyhetsredaktörer som arbetade med taggen under de olika tidsperioderna.¹¹⁹

Många av artiklarna inkluderar barn på bilder och i rubrikerna. Slår vi ihop artiklarna från 2018 och 2020 förekommer barn på dragarbilden i 40 % (N=39) av artiklarna och i rubriken och/eller ingressen i 65 % (N=63) av artiklarna. Det är betydligt högre procentuella siffror än de 13 % (N=13) av artiklarna där barn får uttala sig. Resultatet stämmer väl överens med tidigare forskning. I Sundins doktorsavhandling syns barn enbart på bild, inte i brödtexten, i hälften av artiklarna från Helsingborgs Dagblad och Jönköpings-Posten där barn förekommer.¹²⁰ I Söderlind och Engwalls studie förekommer barn mer frekvent i bild än med

¹¹⁸ Jonas Sylvén Möller, "Max, 13, plockade över 14 kilo skräp - vann första pris", *Aftonbladet*, publicerad 2020-05-17, <https://www.aftonbladet.se/svenskahjaltar/a/dOVWlq/max-13-plockade-over-14-kilo-skrap--vann-forsta-pris>, hämtad 2020-12-02; Jonas Sylvén Möller, "Lovina, 7, gjorde Heimlich-manöver - räddade Dorinas liv", *Aftonbladet*, publicerad 2020-07-30, <https://www.aftonbladet.se/svenskahjaltar/a/0nMb1M/lovina-7-gjorde-heimlich-manover--raddade-dorians-liv>, hämtad 2020-12-02.

¹¹⁹ Häger, s. 112.

¹²⁰ Sundin, s. 114ff.

pratminus i Dagens Nyheter.¹²¹ Ett liknande resultat ges även av Colemans studie, där de medverkande journalisterna väljer att vara återhållsamma med att publicera barns uttalanden av etiska skäl, men har inte samma syn på att vara återhållsam med bilder.¹²²

Ser vi till vårt eget material återfinns flera exempel på liknande beslut. En artikel handlar om cancersjuka Alexander, 11 år, som har fått en resa till Grekland genom donationer. I artikeln förekommer bilder på Alexander, både ensam och i ett kollage. Hans namn finns med i rubrik och ingress och det är tydligt att han är nyhetskroken. Alexander själv intervjuas däremot inte. Istället intervjuas hans föräldrar och får på så sätt representera deras son.¹²³ Likt detta exempel visar Sundin att det är vanligt att artiklar är uppbyggda på just det här sättet: artikeln handlar om ett enskilt barn som finns med i bild, rubrik och text, men får inte själv prata.¹²⁴ Även Kaziajs undersökning visar att vuxna oftare pratar om barn än med barn. Barn blir således objekt istället för subjekt i texten.¹²⁵

Resultatet kan på samma sätt som ovan förklaras med hjälp av teorin om nyhetsvärdering. Nyhetsvärdering är en balansgång mellan vad som är intressant och vad som är viktigt. Kvällstidningar som Aftonbladet fokuserar ofta på intresseaspekten då de är beroende av att sälja lösnummer och prenumerationer.¹²⁶ Digitalt gäller annonsintäkter och prenumerationer. Forskning tyder på att digitaliseringen har lett till att rubriker, som alltid har använts som ett lockbete för att få mediekonsumenter att ta del av nyheten, har fått en ännu viktigare roll när konkurrensen om mediekonsumenternas uppmärksamhet ökar.¹²⁷ Utifrån idén om att barn har ett högt nyhetsvärde, vilket flera källor indikerar, är det möjligt att nyhetssajter använder barn i rubriker och dragarbilder för att locka till sig läsare.¹²⁸ Kuiken, Schuth, Spitters och Marx studie om klickbete indikerar att rubriker som tillspetsas med ord som skapar en sensationell eller avvikande känsla ökade spridningen av artikeln.¹²⁹ Aftonbladets val av rubrik om Alexanders Greklandsresa innehåller ord som “cancersjuk” och “11 år”, vilket förmodligen lockar till sig nyfikna läsare. Frågan är om rubriker där barn förekommer skapar en avvikande känsla i sig, med tanke på att barn är underrepresenterade i

¹²¹ Söderlind & Engwall, s. 106, 132f.

¹²² Coleman, s. 266.

¹²³ Helena Mastberg, “Nu har cancersjuka Alexander, 11, fått sin drömresa till Grekland”, *Aftonbladet*, publicerad 2018-09-20, <https://www.aftonbladet.se/svenskahjaltar/a/karyjj/nu-har-cancersjuka-alexander-11-fatt-sin-dromresa-till-grekland>, hämtad 2020-11-30.

¹²⁴ Sundin, s. 128.

¹²⁵ Kaziaj, s. 427.

¹²⁶ Häger, s. 93ff.

¹²⁷ Lagerwerf, Timmerman & Bosschaert, s. 799.

¹²⁸ Söderlind & Engwall, s. 132f.

¹²⁹ Kuiken, s. 1311f.

nyhetsmedier,¹³⁰ eller om det krävs känslord som “cancersjuk” för att ta rubriken till klickbetesstatus. På det här området finns en forskningslucka.

Barns bildvärde kan också förklaras i teorin om att artiklars lättbegriplighet påverkar nyhetsvärdet. Häger pratar om att lättbegriplighet kan handla om identifikation, exempelvis till andra människor eller gulliga djur.¹³¹ De flesta kan identifiera sig med barn, antingen för att de har barn i sin närhet eller av den anledningen att vi alla har varit barn. Även Nyirubugara talar om att bilder på barn är lättbegripliga och således nyhetsvärdiga. När vi ser ett barn som far illa tenderar vi att tänka på barn i vår närhet och blir således känslomässigt påverkad, vilket är poängen med bilden.¹³²

Valet av att publicera bilder eller rubriker där barn förekommer behöver inte i sig vara oetiskt.¹³³ Däremot kan Aftonbladets artiklar problematiseras utifrån teorin om att människor inte ska utnyttjas av ekonomiska intressen. I den medieetiska teorin pliktetik talas det om att man inte får använda människor som medel för att nå ett mål.¹³⁴ När barn används för att höja nyhetsvärdet i en artikel, men sedan inte får komma till tals, kan det tolkas som att de används som medel för att nå mål.

5.5 Barnen som hörs exkluderas från debatter

Varje gång en journalist väljer att inkludera synpunkter från barn får de en plats i det offentliga samtalet.¹³⁵ Intervjuer med barn vittnar dock om att få känner att medier är intresserade av deras syn på samhällsfrågor.¹³⁶ Resultatet från den här studien tyder på att barn fortfarande inte får ta plats i den mediala samhällsdebatten, se tabell 3.

¹³⁰ von Feilitzen & Bucht, s. 43.

¹³¹ Häger, s. 106.

¹³² Nyirubugara, s.1970.

¹³³ Coleman, s. 266.

¹³⁴ von Krogh, s. 84.

¹³⁵ Söderlind & Engwall, s. 109.

¹³⁶ von Feilitzen & Bucht, s. 45f.

	Någon annan	Samhällsfrågor	Sig själv	Totala antalet barn
Brott/Våld	1	0	0	1
Familjeliv	1	0	1	2
Goda Nyheter	0	0	1	1
Skola/Utbildning	0	1	1	2
Svenska hjältar	2	1	8	11
Totalt	4	2	11	17

Tabell 3: *Antalet barn med minst ett pratminus, totalt (2018 och 2020) och uppdelat i artikelkategorier, samt vad barnen får uttala sig om, totalt och uppdelat i artikelkategorier.*

Av de 17 barn som får uttala sig får 65% (N=11) prata om sig själv, 24% (N=4) om någon annan och 12% (N=2) om samhällsfrågor. De som får yttra sig får med andra ord sällan prata om saker som rör samhället. Det måste dock tas i beaktning att resultatet bygger på ett litet urval.

Forskning tyder på att barn ofta förekommer som dekorationer i mediala sammanhang.¹³⁷ Detta är något vi kan se tendenser till i vårt eget material. I en av artiklarna intervjuas Alice, 5 år, tillsammans med hennes mamma och en ortopedingenjör angående att det nu finns specialdesignade proteser på armprotescentrum i Göteborg. Det framkommer att reportern har haft en längre intervju med Alice då det i texten står att hon berättar att hon kan cykla utan stöd hjul och att hon är glad över att kunna visa upp en protes hon tycker är fin för de andra barnen. Trots att Alice har blivit intervjuad är det hennes mammas pratminus angående cyklandet och protesen som kommer med i texten. Artikeln innehåller endast ett pratminus från Alice, där hon säger att det är Rainbow Dash från My Little Pony som finns tecknad på hennes protes. I övrigt förekommer hon på bilder, i rubrik och ingress.¹³⁸ Det är vanligt förekommande att barn hamnar i bakgrunden, där historier om barn centreras runt en vuxen figur. Detta förstärker enligt Kaziaj synen på barn som inkompetenta och i behov av skydd. Det riskerar även att ge en bild av barn som icke fullvärdiga medborgare, utan snarare “citizens in-waiting” som Kaziaj beskriver det.¹³⁹ Mediernas användning av barn som dekorationer går dessutom emot pliktetikens tes om att inte använda människor som medel

¹³⁷ Mårtens, s. 250ff.

¹³⁸ Jakob Andersson, “Alice favoriter smyckar handen - har protes med My Little Pony”, *Aftonbladet*, publicerad 2018-04-10, <https://www.aftonbladet.se/svenskahjaltar/a/VRp986/alices-favoriter-smyckar-handen--har-protes-med-my-little-pony>, hämtad 2020-11-30.

¹³⁹ Kaziaj, s.439.

för att uppnå mål, vilket i de här fallet är att sälja lösnummer, prenumerationer och annonsintäkter.¹⁴⁰

Detta väcker även en fråga om representation. Om endast en minoritet av de barn som får uttala sig får prata om samhällsfrågor riskerar de att bli ansiktet utåt för hela gruppen, trots att gruppen är mer mångfacetterad i verkligheten.¹⁴¹ Som exempel intervjuas en sexårig tjej av Aftonbladet med anledning av att hennes skola åter har öppnat upp efter att ha varit stängd under en period på grund av covid-smittorisken. I artikeln förhåller hon sig neutral till öppningen genom att endast säga att det förmodligen kommer att bli lite annorlunda.¹⁴² Troligtvis finns det både elever som är positiva till öppningen av skolan och elever som hellre hade fortsatt vara hemma. Men med tanke på de få artiklar som låter barn få yttra sig om samhällsfrågor är chansen liten att dessa åsikter kommer fram, vilket i det här fallet kan ha betydelse för skolledningens framtida beslut. Risker blir ännu större när gruppen i sig är underrepresenterade i nyhetsmedier. År 2019 bestod Sveriges befolkning av över 2,18 miljoner personer i åldrarna 0-17 år.¹⁴³ Gruppen barn utgör därmed 21% av Sveriges befolkning, men får i det här fallet endast uttala sig i 13 % av Aftonbladets artiklar under taggen "Barn & unga", varav 88% pratar om annat än samhällsfrågor.

Slutligen visar studiens resultat även att det finns en begränsad mängd barn vars uttalanden får stå okommenterade av vuxna röster. Vid granskandet av Aftonbladets artiklar framkommer det att endast 15 % (N=2) av de artiklar där minst ett barn får sin röst hörd förblir okommenterat av en vuxen. Barns röst får därmed sällan stå för sig själv, vilket artikeln om femåriga Alice är ett tydligt exempel på.¹⁴⁴ Tidigare studier på barns röst i dagspress pekar på att så tycks vara fallet i fler medier.¹⁴⁵ Enligt Söderlind och Engwall tyder det här på att barn har en begränsad samhällsstatus. De menar samtidigt att resultatet till viss del kan förklaras av att barn generellt saknar samma kunskap, förståelse och kompetens som en vuxen person.¹⁴⁶ Å andra sidan går det att hävda att barn sitter på värdefull kunskap, åsikter och erfarenheter som vuxna inte längre minns.¹⁴⁷

¹⁴⁰ von Krogh, s. 84.

¹⁴¹ Gripsrud, s. 11.

¹⁴² TT, "Strama tyglar när dansk skola öppnar igen", *Aftonbladet*, publicerad 2018-04-15, <https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/Wb5Bxd/strama-tyglar-nar-dansk-skola-oppnar-igen>, hämtad 2020-11-30.

¹⁴³ Statistiska centralbyrån, https://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START_BE_BE0101_BE0101A/BefolkningR1860/ hämtad 27-11-20.

¹⁴⁴ Andersson.

¹⁴⁵ Söderlind & Engwall, s.113; Kaziaj, s. 438.

¹⁴⁶ Söderlind & Engwall, s. 132.

¹⁴⁷ Mårtens, s.123; Kaziaj, s. 439.

5.6 Slutsatser

Genom en kvantitativ innehållsanalys av 97 artiklar från Aftonbladets tagg "Barn & unga", varav 50 stycken är från 2018 och 47 stycken är från 2020, har vi besvarat följande frågeställningar:

- 1) *Hur framställs barn i Aftonbladets artiklar i taggen "Barn & unga"?*
- 2) *a) I vilken utsträckning förekommer det pratminus från barn i texten?
b) Hur skiljer det sig mellan 2018 och 2020?*
- 3) *I de fall där barn får uttala sig, vad får de uttala sig om?*

Studien kommer fram till att en dryg tredjedel av artiklarna från 2018 och 2020 framställer barn som offer, vilket till viss del kan förklaras av att barn som utsätts för något tycks ha ett högt nyhetsvärde. I övrigt framställer 33 % (N=32) av artiklarna barn på ett neutralt sätt, 8 % (N=8) som hjälte och 5 % (N=5) som förövare. Andelen förövare och neutrala skiljer sig inte nämnvärt om vi jämför resultatet med framställningen av de totalt 17 barn som får yttra sig i Aftonbladet. Däremot är andelen barn som framställs som offer lägre bland de som får yttra sig, medan andelen barn som framställs som hjältar är högre. En förklaring skulle kunna vara att journalister av medieetiska skäl är försiktiga med att intervjua barn som har utsatts för något, medan de gärna lyfter fram solskenshistorier där barn har gjort något ärofyllt.

Endast 13 % (N= 13) av de granskade artiklarna har minst ett pratminus från ett barn. Barnkonventionens nya plats i den svenska lagboken tycks i det här fallet inte ha förändrat Aftonbladets rapportering. Resultatet tyder på att det inte har skett någon större förändring mellan 2018 och 2020, då andelen artiklar med minst ett pratminus av barn går från 14 % (N=7) år 2018 till 13 % (N=6) år 2020. Däremot förekommer barn i fler artiklar år 2020 (98%, N=46) än 2018 (82%, N=41). Detta skulle kunna tyda på en förändring av andra slag, men här krävs en inblick i Aftonbladets redaktionella arbete för att undgå spekulationer.

I de granskade artiklarna får totalt 17 barn yttra sig, vilket kan jämföras med pratminus från totalt 120 personer över 17 år. Majoriteten av barnen pratar om sig själva. Endast ett fåtal får prata om samhällsfrågor, vilket kan problematiseras utifrån representationsteorin. Om väldigt få barn får yttra sig om samhällsfrågor i det offentliga rummet ökar risken för att makthavare glömmer bort att ta in barns åsikter när beslut fattas. Dessutom ökar risken för att barn klumpas ihop som en homogen grupp, medan de i verkligheten är individer med olika åsikter och behov.

Sammanfattningsvis har den här studien lyft frågan om vilka risker det finns med att inkludera så väl som exkludera barn från det offentliga rummet. Å ena sidan pekar forskning på att inkluderingen av barn är en fråga om demokrati. Om barn inte får delta i den mediala debatten riskerar en femtedel av Sveriges befolknings behov och åsikter glömmas bort. Å andra sidan finns det forskning som tyder på att medier bör vara återhållsamma med barns medverkan av medieetiska aspekter som respekt för deras integritet. Frågan är komplex och svårnavigerad. Därför är det viktigt att den diskuteras både i samhället och på redaktioner, så att journalister kan få tydliga riktlinjer och utifrån dem skapa representativ, kvalitativ och rättvis journalistik.

6. Diskussion

Det finns mycket forskning på hur journalister och nyhetskanaler väljer ut och väljer bort nyheter beroende på vad som säljer och vad som anses viktigt att förmedla. Det finns dock begränsat med forskning på hur nyhetsmedier värderar nyheter om barn ur aspekter som demokrati och vinstintressen. Den tidigare forskning som har presenterats i den här studien indikerar att om nyhetsvärdet är tillräckligt högt riskerar det att trumfa både grundprincipen om att spegla verkligheten som den är och de medieetiska reglerna.

Den här studien har gjort en hel del intressanta upptäckter som går i linje med diskussionen ovan om nyhetsvärdering. Många av fynden, exempelvis framställningen av barn och deras underrepresentation i Aftonbladet, går i linje med tidigare forskning som finns på ämnet. Vi kan se att barn bär ett nyhetsvärde, särskilt när de har fallit offer för något, men att deras åsikter sällan finns med i text. Vi kan även se att när barn väl får komma till tals är det främst i hjältedådssammanhang och att de sällan får prata om något annat än sig själva. På så vis lämnas vi frågande kring hur barn ställer sig i olika samhällsfrågor. Resultatet väcker följdfrågor, exempelvis om barns åsikter anses mindre intressanta än vuxnas? Här skulle det behövas vidare forskning. Genom att exempelvis intervju journalister och nyhetsredaktörer på en tidning samt göra en enkätstudie med deras läsare skulle man kunna undersöka hur mediekonsumenternas preferenser styr det journalistiska urvalet när det kommer till förekomst respektive pratminus av barn.

Detta öppnar i sig upp till en diskussion om representationsidealet. Forskning som denna studie tagit del av placerar sig i två läger. Det ena lägret yrkar för att underrepresentationen är skadligt för barn och att deras röster förtjänar att bli hörda. Det andra lägret trycker på att barn måste skyddas och att viss medial medverkan kan vara skadlig för dem. Motsägelser som dessa är vanliga och förekommer till och med i den nyligen implementerade barnkonventionen. Artikel 12 talar om att barn ska höras i frågor som rör barn samtidigt som artikel 17 talar om att barn ska skyddas från det som kan vara skadligt för dem. Den här studien har inte utgått från ett specifikt ideal och vi har inte heller haft som mål att ta fram ett ideal. Däremot är det viktigt att konflikten diskuteras och forskas vidare på, speciellt nu när barnkonventionen har blivit svensk lag. Vi önskar därför se studier som specifikt granskar hur de svenska pressetiska reglerna bör tolkas utifrån barnkonventionen.

Vi ser även ett behov av att utföra fler longitudinella studier på om och i så fall hur urvalet av nyheter har förändrats sedan implementationen av barnkonventionen. Den här studiens urval startade endast sju veckor efter att lagen trädde i kraft och det går därför inte

att utesluta att avsaknaden av förändring kan bero på att Aftonbladets redaktion inte har hunnit ställa om sin verksamhet. Dessutom är lagen i nuläget inte tvingande för nyhetsmedier, vilket gör att de har möjlighet att successivt anpassa sig till konventionens bestämmelser.

Slutligen, och kanske viktigast av allt, vill vi poängtera den stora avsaknaden av barnets röst i vetenskapens värld. För att kunna få en realistisk och rättvis måttstock på hur ofta medier bör inkludera barnets röst behöver deras åsikter tas med i beaktning.

6.1 Studiens begränsningar

Vi vill understryka att studiens resultat endast baseras på en granskning av 97 artiklar, vilket gör att ett större material skulle behöva granskas för att uppnå statistiska signifikans. Ännu tydligare blir det i de delar där granskningen enbart baseras på de artiklar där minst ett barn får uttala sig, vilket i den här studien är 13 artiklar. Det är omöjligt att uppnå någon statistisk signifikans på 13 artiklar. Av den anledningen har vi varit försiktiga med att dra för stora slutsatser av vårt resultat. Istället öppnar vi upp för att det behövs fler studier på vad barn får uttala sig om i traditionella medier och hur de som får medverka framställs.

En annan felkälla som kan ha gett upphov till missvisande resultat är valet av huvudandelsprincipen. Principen i sig ger inte ett missvisande resultat, men det kan tyckas orättvist ibland. När ett barn exempelvis pratade om en samhällsfråga i ett pratminus och om sig själv i två kodades barnet enligt huvudandelsprincipen in som att personen pratade om sig själv. Trots att undersökningen har varit transparent i uppvisandet av hur huvudandelsprincipen har använts är det viktigt att ha det här i åtanke. Bara för att det står att barnet pratade om en viss sak eller person så utesluter inte det att barnet även kan ha pratat om något annat. Trots studiens begränsningar anser vi att vår studie har bidragit med flera viktiga insikter, som vi hoppas att framtida studier kan bygga vidare på.¹⁴⁸

¹⁴⁸ Avslutningsvis vill vi rikta ett stort tack till vår handledare Kristoffer Holt för värdefulla tips och råd under arbetets gång.

Referenslista

Tryckt material

- Canter, Lily, "It's Not All Cat Videos", *Digital Journalism*, vol 6:8, 2018.
- Coleman, Renita, "Journalists' moral judgment about children", *Journalism Practice*, vol 5:3, 2011.
- Craig, Gary, "Children's participation through community development: assessing the lessons from international experience", *Hearing the Voices of children: social policy for a new century*, red. Christine Hallet & Alan Prout (London: RoutledgeFalmer, 2003).
- English, Peter, et. al., "Children's news in Australia: content for young readers in *Crinkling News*", *Journal of Children and Media*, vol 13:1, 2019.
- Esaiasson, Peter et al., *Metodpraktikan : Konsten att studera samhälle, individ och marknad*, femte upplagan, (2002; Stockholm: Wolters Kluwer, 2017).
- von Feilitzen, Cecilia & Catharina Bucht, *Outlooks on Children and Media: Child Rights, Media Trends, Media Research, Media Literacy, Child Participation, Declarations*, (Göteborg: NORDICOM, 2001).
- Galtung, Johan & Marie Holmboe Ruge, "The Structure of Foreign News", *Journal of Peace Research*, vol 2:64-91, 1965.
- Gripsrud, Jostein, *Understanding media culture*, (London: Arnold, 2002).
- Grøndahl Larsen, Anna, "Protection or participation? Editorial evaluation of two news serials concerning irregular migrant children", *Journalism Practice*, vol 11:7, 2018.
- Hall, Stuart, "The work of representation", *Representation: cultural representations and signifying practices*, red. Stuart Hall, (London: Sage, 1997).
- Hammarlin, Mia-Marie & Susanne Wigorts Yngvesson, "Filosofiska grunder i journalistisk etik", *Handbok i journalistikforskning*, red. Michael Karlsson & Jesper Strömbäck (Lund: Studentlitteratur, 2015).
- Holt, Kristoffer & Michael Karlsson, "Journalism on the Web", *Oxford Research Encyclopedia of Communication*, red. Jon F.Nussbaum, (Oxford University Press, 2016).
- Hvitfelt, Håkan, *På första sidan: En studie i nyhetsvärdering*, (Stockholm: Norstedt, 1985).
- Häger, Björn, *Reporter: En grundbok i journalistik*, andra upplagan (2009; Lund: Studentlitteratur 2014).
- Kaziaj, Emiljano, "'The adult gaze': exploring the representation of children in television news in Albania", *Journal of Children and Media*, vol. 10:4, 2016, s. 427, 438f.
- von Krogh, Torbjörn, *Medieetik: framväxt, funktion och framtid*, (Lund: Studentlitteratur, 2016).
- Kuiken, Jeffrey, et al., "Effective Headlines of Newspaper Articles in a Digital Environment", *Digital Journalism*, vol 5:10, 2017.
- Kunkel, Dale & Stacy L. Smith, "The News Media's Picture of Children in the United States", *Children and Media: Image, Education, Participation*. red. Cecilia von Feilitzen & Ulla Carlsson (Göteborg: NORDICOM, 1999).
- Lagerwerf, Luuk, Carly Timmerman & Anique Bosschaert, "Incongruity in news headings: Readers' choices and resulting cognitions", *Journalism Practice*, vol 10:6, 2016.

- Lievens, Eva, "Children's rights and media: imperfect but inspirational", *Children's Rights Law in the Global Human Rights Landscape*, red. Eva Brems, Ellen Desmet & Wouter Vandenhoe (New York: Routledge, 2017).
- Lievens, Eva et. al., "Children's rights and digital technologies", *International Human Rights of Children*, red. Ursula Kilkelly & Liefraad Ton (Singapore: Springer, 2018)
- Mårtens, Ylva, *Vad säger barnen?*, (Stockholm: Atlas, 2015).
- Nilsson, Åsa, "Kvantitativ innehållsanalys", *Metoder i kommunikationsvetenskap*, andra upplagan, red. Mats Ekström & Larsåke Larsson, (2000; Lund: Studentlitteratur, 2010).
- Nyirubugara, Olivier, "Shooting Kids: Children in Syrian War reporting by RT and Al Jazeera", *Journalism studies*, vol. 19:13, 2018.
- Ponte, Cristina, "Mapping news on children in the mainstream press", *European Societies*, vol 9:5, 2007.
- Pritchard, David & Karen D. Hughes, "Patterns of Deviance in Crime News", *Journal of Communication*, vol 47:3, 1997.
- Prout, Alan, "Participation, policy and the changing conditions of childhood", *Hearing the Voices of children: social policy for a new century*, red. Christine Hallet & Alan Prout (London: RoutledgeFalmer, 2003).
- SOU 2020:63, *Barnkonventionen och svensk rätt*, vol 2 (Stockholm: Elanders Sverige, 2020).
- Strömbäck, Jesper, "Journalistikens nyhetsurval och nyhetsvärderingar", *Handbok i journalistik*, red. Michael Karlsson & Jesper Strömbäck (Lund: Studentlitteratur, 2017).
- Sundin, Ebba, *Seriegubbar Och Terrorkrig : Barn Och Dagstidningar i Ett Förändrat Medielandskap*, (Göteborg: Institutionen för journalistik och masskommunikation, 2004) diss.
- Söderlind, Ingrid & Kristina Engwall. *Var Kommer Barnen in?: Barn i Politik, Vetenskap Och Dagspress*. (Stockholm: Institutet för framtidsstudier, 2005).
- Vetenskapsrådet, *God forskningssed*, andra upplagan. (2011; Stockholm, Vetenskapsrådet: 2017).
- Wendelin, Manuel, Ines Engelmann & Julia Neubarth, "User Rankings and Journalistic News Selection", *Journalism Studies*, vol 18:2, 2017.
- Yuping, Mao, "Intercoder Reliability Techniques: holsti Method", *The SAGE Encyclopedia of Communication Research Methods*, red. Mike Allen, (Thousand Oaks: SAGE Publications, 2018).

Otryckt material

- Aftonbladet, "Barn & Unga",
https://www.aftonbladet.se/tagg/barn-unga?fbclid=IwAR2v7wo7E33FzyOharqvtEFCMdGc4j0FV3qw0v_-XZY8l2VuvuQVmcu-yZg, hämtad 2020-10-30.
- Aftonbladet, "Bråttom att lägga ner Strängnässkolorna", publicerad 2018-02-28,
<https://www.aftonbladet.se/lokala-nyheter/yv9Vvr@ablokal>, hämtad 2020-11-30.
- Aftonbladet, "Om Aftonbladet",
<https://www.aftonbladet.se/omafotonbladet/a/LOIQ4/om-aftonbladet>, hämtad 2020-10-30.

- Alexandersson, Jenny, "Corona - så bör du göra med barnen i påsk", *Aftonbladet*, publicerad 2020-03-30,
<https://www.aftonbladet.se/family/a/8mAAb2/corona--sa-bor-du-gora-med-barnen-i-pask>, hämtad 27-11-20.
- Andersson, Jakob, "Alice favoriter smyckar handen - har protes med My Little Pony", *Aftonbladet*, publicerad 2018-04-10,
<https://www.aftonbladet.se/svenskahjaltar/a/VRp986/alices-favoriter-smyckar-handen--har-protes-med-my-little-pony>, hämtad 2020-11-30.
- Aprea Malmqvist, Matilda, "Forskare: Relationsvåld kan öka explosionsartat", *Aftonbladet*, publicerad 2020-02-21,
<https://www.aftonbladet.se/family/a/GGmzMm/forskare-relationsvald-kan-oka-explosionsartat>, hämtad 2020-11-27.
- Ericsson, Pernilla, "Timbuktu hjälper barn att bli hörda", *Aftonbladet*, publicerad 2020-09-13,
<https://www.aftonbladet.se/ledare/a/BR712E/timbuktu-hjalper-barn-att-bli-horda>, hämtad 2020-10-30.
- Mastberg, Helena, "Nu har cancersjuka Alexander, 11, fått sin drömresa till Grekland", *Aftonbladet*, publicerad 2018-09-20,
<https://www.aftonbladet.se/svenskahjaltar/a/karyjj/nu-har-cancersjuka-alexander-11-fatt-sin-dromresa-till-grekland>, hämtad 2020-11-30.
- Medieombudsmannen, "Publicitetsregler - etik för press, radio och tv",
<https://medieombudsmannen.se/publicitetsregler/>, hämtad 2020-12-16.
- Medierna i P1, "Rekordmånga PO-anmälningar - men få fälldes 2019", *Sveriges Radio*, publicerad 2020-02-07, <https://sverigesradio.se/artikel/7403329>, hämtad 09-12-20.
- Regeringskansliet, "Barnkonventionen som svensk lag",
<https://www.regeringen.se/regeringens-politik/barnkonventionen-som-svensk-lag/>, hämtad 2020-10-07.
- Statistiska centralbyrån,
https://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START_BE_BE0101_BE0101A/BefolkningR1860/, hämtad 2020-11-27.
- Sylvén Möller, Jonas, "Lovina, 7, gjorde Heimlich-manöver - räddade Dorinas liv", *Aftonbladet*, publicerad 2020-07-30,
<https://www.aftonbladet.se/svenskahjaltar/a/0nMb1M/lovina-7-gjorde-heimlich-manover--raddade-dorians-liv>, hämtad 2020-12-02.
- Sylvén Möller, Jonas, "Max, 13, plockade över 14 kilo skräp - vann första pris", *Aftonbladet*, publicerad 2020-05-17,
<https://www.aftonbladet.se/svenskahjaltar/a/dOVWlq/max-13-plockade-over-14-kilo-skrap--vann-forsta-pris>, hämtad 2020-12-02.
- TT, "Strama tyglar när dansk skola öppnar igen", *Aftonbladet*, publicerad 2018-04-15,
<https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/Wb5Bxd/strama-tyglar-nar-dansk-skola-oppnar-igen>, hämtad 2020-11-30.
- Unicef, "Barnkonventionen", <https://unicef.se/barnkonventionen>, hämtad 2020-10-07.
- Unicef, "Guidelines for journalists reporting on children",
<https://www.unicef.org/eca/media/ethical-guidelines>, hämtad 2020-10-30.

Juridiska texter

FN:s konvention om barnets rättigheter (2018/1197).

Bilaga - Undersökningens kodbok

Nedan presenteras vår kodblankett, följt av förtydliganden kring hur kodningen har utförts och vilka beslut som har tagits. Vi har valt att inte använda oss av pappersblanketter utan kodade direkt in rådatan i varsin separat Microsoft Excel fil, en för 2018 och en för 2020. Excelfilen är uppbyggd efter kodblankettens utformning, se nedan.

Analysenheter

Artikellänk

Rubrik

Datum för publicering (ex, 20/02/18)

Formvariabler och deras variabelvärden

1. Dragarbild på barn
Värde: Ja/Nej
2. Barns omnämns i rubrik/ingress
Värde: Ja/Nej

Innehållsvariabler och deras variabelvärden

3. Åsiktstext
Värde: Nej, Krönika, Debatt, Ledare
4. Kategori
Värde: Sport, Skola/utbildning, Ekonomi, Svenska hjältar, Goda nyheter, Brottvåld, Olycka, Kultur, Vård/omsorg, Familjeliv, Övrigt
5. Rörlig bild
Värde: Ja/Nej
 - 5.1 Thumbnail på barn
Värde: Ja/Nej
6. Hur barnen framställs
Värde: Hjälte, Offer, Förövare, Neutral, Övrigt, Olika, Barn förekommer ej
7. Pratminus av vuxna
Värde: Ja/Nej
 - 7.1 Antal vuxna med egna pratminus
Värde: 1,2,3,4,5,6,7,8,9,10 eller fler

8. Pratminus av barn

Värde: Ja/Nej

8.1 Antal barn med egna pratminus

Värde: 1,2,3,4,5,6,7,8,9, 10 eller fler

8.2 Anonym

Värde: Ja/Nej

8.3 Ålder

Värde: 0-7, 8-12, 13-17, Framgår ej

8.4 Kön

Värde: Tjej, Kille, Icke-binär, Annat, Framgår ej.

8.5 Vad barnet uttalar sig om

Värde: Sig själv, Någon annan, Samhällsfrågor, Övrigt

Fullständighetskravet

Där det uppstår kategoriska variabler, exempelvis 4. Artikelkategorier, 6. Hur barnen framställs och 8.5 Vad barnet får uttala sig om, använder vi oss av ett extra värde vid namn "Övrigt", där vi kategoriserar in de artiklar som avviker från att passa in i någon av de tidigare upprättade värdena.

Tolkningsregler

Vid oklarheter om var en artikel passar in använder vi oss av huvudandelsprincipen. För att avgöra vad som är just huvudandelen av en artikel har vi valt att räkna antalet stycken utifrån vad de handlar om. Om en majoritet av styckena från brödtexten handlar om ekonomi kodas artikeln in under *Ekonomi*.

Vi har upprättat en del tolkningsregler för att minimera risken för ett subjektivt resultat, speciellt gällande de variabler som har subjektiva värden. De variabler som är väl kvantifierade kräver ingen tolkning utan kodas in utan vidare. Resterande variabler förtydligas nedan.

Först ut är variabel 1. Dragarbild på barn. Det måste finnas ett tydligt barn på bilden för att det ska kodas in som ett barn. En tumvante med en snöboll är till exempel inte en bild som kodas in som att ett barn finns på dragarbilden, även om rubriken antyder att det skulle vara ett barns hand. Inte heller bildkollage på tidigare rubriker med ordet "barn", "ungdomar" eller dylikt kodas in som att det finns barn med i dragarbilden.

När det kommer till variabel 2. Barn omnämns i rubrik/ingress har det skapats en del definitioner efter provkodningen. Ett beslut är att det inte krävs att det är ett specifikt barn som omnämns, utan även barn generellt, som exempelvis “Antalet barn har ökat...”, kodas in som att barn omnämns. Samma sak gäller termen “ungdomar”. Däremot kodas inte ord in där ordet “barn” är en del av ordet, exempelvis “barnvåldtäkt” eller “barnvårdscentraler”.

Variabel 3. Åsiktstext kodas in efter hur Aftonbladet själva har rubricerat deras artiklar. Om ingen rubricering finns, men det framgår tydliga åsikter av textförfattaren, kategoriseras artikeln in där den passar.¹⁴⁹

I variabel 4. Kategori finns elva variabelvärden att välja mellan: *Sport, Skola/utbildning, Ekonomi, Svenska hjältar, Goda nyheter, Brott/våld, Olycka, Kultur, Vård/omsorg, Familjeliv, Övrigt. Svenska hjältar* är en egen kategori som Aftonbladet gör där de själva lyfter vad de kallar vardagshjältar. Denna rubricering grundades 2007. Även *Goda Nyheter* är en kategori som Aftonbladet själva taggar inlägg med. Vi kodar in dessa två värden endast när Aftonbladet själva kategoriserar in texterna som endera. Värdena *Familjeliv* och *Övrigt* är stundtals snarlika då samtliga artiklar som studien granskar ligger under kategorin “Barn & Unga”. I *Familjeliv* tar vi in frågor som rör graviditet, spädbarn, småbarn och familjelivet. Under testkodningen har det framkommit att vissa artiklar passar in i flera kategorier. I dessa fall tillämpar vi huvudandelsprincipen med följdfrågan “vilken kategori omfattas av flest stycken?”. För att ge ett exempel förekommer det artiklar gällande kändisar som får barn, där fokus ligger på kändisen. I dessa fall har vi valt att placera artikeln under *Övrigt*. För de resterande kategorierna har inga specifika definitioner gjorts. Huvudandelsprincipen tillämpas vid oklarheter.

Gällande Variabel 5.1 Thumbnail på barn kodas alla “JA” även in som “JA” under 1. Dragarbild på barn. Om det är en rörlig bild är thumbnail den bild som visas när man rör musmarkören över länken.¹⁵⁰

Variabel 6. Hur barnen framställs definieras av värdena *Hjälte, Offer, Föröware, Neutral, Övrigt, Olika* och *Barn förekommer ej*. Definitionen *Olika* handlar om när flera barn framställs på olika sätt i artikeln. Med *Föröware* räknar vi in när ett barn illustreras som ett problem på något sätt, t.ex. att hen stör sina klasskompisar under lektionen. Även om författaren med humoristisk ton beskriver barn som jobbiga kodas de in som *Föröware*. Motsatsen till *Föröware* är *Offer*, det vill säga barn som på olika sätt blir utsatta för något.

¹⁴⁹ Vi har valt att inte ha med någon analys av resultatet från 3. Åsiktstext. Detta beslut baserades på att resultatet inte ansågs relevant för de frågeställningar som studien undersöker.

¹⁵⁰ Vi har valt att inte ha med någon analys av resultatet från 5. Rörlig bild på barn. Detta beslut baserades på att resultatet inte ansågs relevant för de frågeställningar som studien undersöker.

Hjälte är en variabel som tillämpas då barnet hyllas för en insats eller begåvning. Vid oklarheter om hur ett barn framställs tillämpas vi huvudandelsprincipen.

Gällande variabel 8. Pratminus av barn är det i de flesta fall tydligt när ett barn får uttala sig, men det förekommer gråzoner. Några exempel på dessa gråzoner är att barns uttalande citeras av en vuxen, att en sms-konversation skriven av ett barn citeras, att barns svar i en enkät citeras eller att ett pratminus från en andrahandskälla citeras. Vi har valt att inkludera samtliga av dessa exempel inom definitionen av ett pratminus av barn. Trots att barnet inte kommer i direkt kontakt med en reporter får barnet göra sin röst hörd. Däremot räknar vi inte in situationer när vuxna berättar med egna ord om hur ett barn har upplevt/känner inför en situation. Det beror på att vuxna då blir representanter för en grupp de inte tillhör. Denna princip gäller även när det kommer till vuxnas pratminus. Det ska också uppmärksammas att alla pratminus, oavsett om de finns i rubrik, ingress, bildtext eller brödtext räknas som pratminus i kodningen. Detta gäller både vuxna och barn. Om det råder oklarheter kring hur många personer som står som avsändare för pratminusen kodas de in som en person, då det inte kan garanteras att det är flera. Om det exempelvis står "Detta har barnmorskor sagt om Lilla hjärtat vid upprepade BVC-besök" följt av fyra pratminus kan vi inte säkerställa hur många barnmorskor som har uttalat sig, därav kodas dessa in om en person.

Från och med variabel 8.2 till och med 8.5 kommer dessa variabler att kodas enskilt för varje barn som har ett eget pratminus, vilket framgår i excel-filen. 8.2 Ålder är uppdelad i åldersspann. Vi anger barnets ålder där ålder tillskrivs barnet alternativt där det finns tydliga åldersindikatorer. Om barnet exempelvis beskrivs "precis ha börjat tredje klass" kan det antas att barnet faller inom intervall *8-12 år*. Om inga tydliga åldersindikatorer finns kodas barnet in som *Framgår ej*. Om personen löst definieras som gymnasieelev bedöms barnet falla inom ramen för 13-17. Om personen däremot uppges gå tredje året på gymnasiet bedöms personen vara minst 18 år, vilket juridiskt sett betyder att personen är vuxen.¹⁵¹

Variabel 8.4 Kön definieras genom värdena *Tjej, Kille, Icke-binär, Annat* och *Framgår ej*. Vi kodar in barnen baserat på om kön uppges i texten eller personen har ett stereotypiskt tjej- eller killnamn. *Annat*-kategorin används om det framgår i texten att barnet är gender-fluid eller på annat sätt inte bestämt sig tillhöra ett specifikt kön.¹⁵²

¹⁵¹ Vi har valt att inte ha med någon analys av resultatet från 8.2 Ålder. Detta beslut baserades främst på att antalet barn som förekom med pratminus var så få att det inte gick att bortse från slumpen. Beslutet baseras också på brist på utrymme för vidare analys.

¹⁵² Vi har valt att inte ha med någon analys av resultatet från 8.3 Kön. Detta beslut baserades främst på att antalet barn som förekom med pratminus var så få att det inte gick att bortse från slumpen. Beslutet baseras också på brist på utrymme för vidare analys.

Variabel 8.5 Vad barnet uttalar sig om antar värdena: *Sig själv*, *Någon annan*, *Samhällsfrågor* och *Övrigt*. När ett barn får uttala sig om en offentlig person i en makthavande position kodas det in som *Samhällsfrågor* istället för *Någon annan*. Denna definiering har vi gjort baserat på att även om barnet pratar om en specifik person, exempelvis statsminister Stefan Löfven, representerar en offentlig makthavare ofta en diskussion på samhällsnivå. Ibland förekommer det att barnets uttalande passar in under flera kategorier, då används huvudandelsprincipen.